

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Pěvecký sbor Effatha

Effatha choir

Jakub Chráska

Vedoucí práce: doc. Mgr. MgA. Marek Valášek, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání – Hudební výchova se zaměřením na vzdělávání

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Pěvecký sbor Effatha potvrzuji, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, 12. dubna 2024

Rád bych na tomto místě poděkoval vedoucímu práce, doc. Mgr. MgA. Marku Valáškoví, Ph.D., za cenné rady, podnětné připomínky a korekturu práce. Dále bych rád poděkoval zejména Romanu Touškovi, Tiboru Máhrikovi a Haně Fišerové za poskytnutí mnohých materiálů a čas věnovaný mým dotazům a Anitě Vaňkové, Jiřímu Lachmanovi, Ondřeji Šimkovi a Veronice Táchové za poskytnutí odpovědí a sdílení svých vzpomínek.

ABSTRAKT

Bakalářská práce si klade za cíl zevrubně informovat o fenoménu, kterým je celorepublikový pěvecký sbor Církve bratrské Effatha. Pojednává o vzniku sboru z pěveckých soustředění na Slovensku v druhé polovině osmdesátých let dvacátého století, jeho historii a proměnách do současné podoby a o cílech a vizích sboru, kterými jsou inspirace k oslavě Hospodina, podpora a kultivace duchovní hudby v církvi nebo práce s dětmi a mládeží. Popisuje také duchovní aspekt fungování pěveckého sboru, mimo jiné skrze rozhovory se stávajícími či minulými zpěváky sboru. Práce se dále blíže věnuje hlavním aktivitám pěveckého sboru, hudebnímu stylu sboru a osobnostem, které ho utvářely a utvářejí. Důležitým zdrojem informací byly kromě celocírkevních časopisů zejména výpovědi Tibora Máhrika a Romana Touška a prameny dostupné v archivu sboru.

KLÍČOVÁ SLOVA

pěvecký sbor, duchovní hudba, Církev bratrská, Effatha, kurz zpěvu

ABSTRACT

The aim of the bachelor's thesis is to inform in detail about the phenomenon that is the nationwide choir of the Church of the Brethren Effatha. It describes the formation of the choir from singing retreats in Slovakia in the second half of the 1980's, its history and transformation into its present form, and also discusses the goals and visions of the choir. These include, among others, inspiring worship of God, promoting and fostering sacred music in the church, and working with children and youth. It also describes the spiritual aspect of the choir's work, through interviews with current or past singers of the choir. The thesis further explores in more detail the choir's main activities, its musical style and the personalities that have shaped it. In addition to church-wide journals, the important sources of information were mainly the testimonies of Tibor Máhrik and Roman Toušek and sources made available in the choir's archives.

KEYWORDS

choir, sacred music, Church of the Brethren, Effatha, singing course

Obsah

Úvod	8
1 Charakterizace pěveckého sboru Effatha	10
2 Historické souvislosti	13
2.1 Stručná historie Církve bratrské.....	13
2.2 Rozkvět hudby v Církvi bratrské	14
2.2.1 Spojený mužský sbor	14
2.2.2 Hudební skupiny a písničkáři	15
2.2.3 Křesťanský kancionál	16
3 Historie pěveckého sboru Effatha	17
3.1 Počátky pěveckých soustředění na Slovensku	17
3.2 Vznik pěveckého sboru Effatha	19
3.3 Historie od roku 1990	20
4 Cíle a vize	25
4.1 Rozvoj duchovní hudby	25
4.2 Duchovní rovina.....	27
4.3 Propojování lidí.....	29
4.4 Přínos pro zpěváky – rozhovory se zpěváky.....	30
5 Činnost a organizace.....	34
5.1 Hlavní sbor.....	34
5.2 Kurzy zpěvu	37
5.3 Nová činnost	40
5.4 Organizačně právní zakotvení.....	41
5.5 Omezení současné práce a možnosti jejich budoucího řešení	42

6	Hudba pěveckého sboru Effatha.....	44
6.1	Dispozice sboru.....	44
6.2	Repertoár.....	44
6.3	Dramaturgie koncertů	47
6.4	Sbormistři.....	47
6.4.1	Bohumír Toušek	47
6.4.2	Hana Fišerová	51
6.4.3	Tibor Máhrik	52
6.5	Spolupráce s hudebními osobnostmi	53
6.5.1	Stanislav Jelínek	53
6.5.2	Vlastimil Bičík.....	55
6.5.3	Stanislav Klecandr.....	55
	Závěr.....	57
	Seznam použitých informačních zdrojů	58
	Seznam příloh.....	Chyba! Záložka není definována.

Úvod

Hudbě jsem byl vystaven od narození. Oba rodiče měli vždy rádi hudbu a na amatérské úrovni se jí také oba věnovali. Konkrétně zpívali ve smíšeném sboru při Sboru Církve bratrské v Praze 5 na Smíchově. Oba rodiče byli členy Církve bratrské a svoje děti přirozeně brali s sebou na nedělní bohoslužby. Jak tomu často bývá, hudbě jsem byl vystaven zejména v církvi. Obdivoval jsem zvuk varhan, které ovládal varhaník a varhanář Daniel Příb a fascinovaly mě čtyřhlasé harmonie, které produkoval pěvecký sbor pod vedením skvělého muzikanta Tomáše Najbrta. Jakmile mi to bylo v průběhu prvního stupně základní školy povoleno, s radostí jsem se stal členem sopránové sekce sboru.

O Effathě jsem také věděl z domova. Věděl jsem, že v ní mají rodiče mnohé přátele, znal jsem také vyprávění o tom, jak se právě tam poprvé potkali. Zároveň pro mě byla velkým tajemstvím. Jediným zdrojem, ze kterého jsem mohl čerpat, bylo CD s roztomile nevkusným modrým přebalem, z něhož zel červený nápis „Cantate Domino“.¹ Proti tomu, co jsem znal ze své mizivé sborové zkušenosti, byla Effatha na úplně jiné kvalitativní úrovni. Přitom byla složena z lidí z prostředí Církve bratrské, tedy mě podobných. Nejednalo se o nedosažitelné profesionály.

Na koncertě Effathy v lednu roku 2018 jsem sice jako posluchač už dokázal rozpoznat, že se nejedná o stoprocentně dokonalý sbor, stále byl ovšem na míle před vším, čeho jsem se do té doby měl možnost účastnit. Zároveň jsem poprvé mohl vnímat nakažlivou atmosféru, která mezi zpěváky vládla. Ke všemu ještě vypadali zaujatě pro to, co zpívali, Nevěda, jak sbor funguje, zažádal jsem hned v únoru o možnost se k Effathě přidat. Kupodivu mi bylo vyhověno a od té doby jsem ať tak či onak u sboru zůstal. Od ledna 2024 mám dokonce možnost si na Effathě zlepšovat své nuzné sbormistrovské schopnosti.

Ačkoli má Effatha jistě daleko k dokonalému pěveckému projevu, jedná se bezpochyby o zajímavý fenomén, kterému stojí za to se věnovat. Vzniklo z něj množství nejen dlouholetých přátelství a dokonce nezanedbatelný počet manželství.² V řadě případů,

¹ První CD pěveckého sboru Effatha vydané roku 1993. EFFATHA. *Cantate Domino* [zvukový záznam na CD]. Pardubice: STONE, 1993.

² S nadsázkou se někdy v kruzích CB o Effathě mluví jako o „neoficiální seznamce Církve bratrské“.

tak jako v tom mém, pomohlo účinkování v Effathě nastartovat zájem o hudbu jako profesi. A mnoha dalšími způsoby více či méně ovlivnila Effatha osobní i duchovní životy svých zpěváků či posluchačů.

Cílem bakalářské práce je zevrubně a ze všech úhlů pohledu informovat o tomto fenoménu, kterým je pěvecký sbor Effatha. Na akademické půdě totiž neexistuje práce, která by se tématu věnovala. Snad jediné zmínky lze najít v bakalářské práci Martiny Peterové mapující historii Církve bratrské v Pardubicích,³ či v podobně zaměřené diplomové práci Daniely Kořínkové z prostředí brněnského sboru téže církve.⁴ Krátký odstavec je Effathě také věnován v práci Hany Kačenkové,⁵ konkrétně v přehledu volnočasových aktivit, které organizuje Církev bratrská.

Práce je rozdělena do šesti kapitol. První kapitola je stručnou charakterizací pěveckého sboru Effatha. Druhá kapitola popisuje historické souvislosti, na základě kterých Effatha vznikla. Se samotným vznikem pěveckého sboru a s jeho historií až do roku 2024 seznamuje čtenáře třetí kapitola. Čtvrtá kapitola se věnuje cílům práce Effathy, jejich vývoji a zároveň ukazuje, čím je nebo byla Effatha pro své současné, resp. minulé zpěváky. Jejich odpovědi dávají praktický rozměr teoretickým vizím a cílům sboru. Pátá kapitola blíže pojednává o hlavních činnostech pěveckého sboru. Šestá kapitola představuje sbor po stránce hudební.

Při psaní práce hrály nenahraditelnou roli prameny dostupné v archivu pěveckého sboru, ke kterým mi laskavě poskytl přístup Mgr. Roman Toušek. Jedná se především o digitalizované dokumenty mapující historii sboru, jeho komunikaci s veřejností, či orgány Církve bratrské a také jeho komunikaci se zpěváky. V práci jsou tyto dokumenty vždy označeny jako „Archiv Effathy“. Tato práce dále vznikla na základě osobních svědectví poskytnutých formou rozhovorů nebo elektronické komunikace. Důležitými zdroji informací byly rovněž celocírkevní časopisy Církve bratrské, Brána (resp. Dialóg).

³ PETEROVÁ, *Církev bratrská v Pardubicích v letech 1989-2013*, 2016, 72 s.

⁴ KOŘÍNKOVÁ, *Z dějin brněnského sboru Církve bratrské (archiv, správa a obraz v celocírkevních periodikách)*, 2014, 78 s.

⁵ KAČENKOVÁ, *Rozdílné trávení volného času věřící a nevěřící mládeže*, 2016, s. 45, 46. Jedná se navíc o poměrně nepřesné zařazení, viz oddíl 5.4.

1 Charakterizace pěveckého sboru Effatha

Historie sborového zpěvu, jak jej známe dnes, se začíná psát od poloviny devatenáctého století,⁶ v důsledku změn, které přineslo období osvícenství a *biedermeieru*. Linie duchovní hudby se rozšiřuje mimo kostely a dostává se na koncertní pódia. Také sborový zpěv se poprvé vyskytuje nezávisle na církvi.⁷ Do pěveckých sborů a spolků v průběhu století poprvé vstupují amatérští zpěváci z řad měšťanstva. Pro tuto rostoucí sociální vrstvu se sborový zpěv stává příležitostí „nejen k radostnému muzicírování, ale také ke společenským stykům“.⁸

Vznik „moderního“ sborového zpěvu se tedy *de facto* vyznačuje oddělením duchovní složky hudby od složky společenské. Tímto oddělením bylo sborovému zpěvu, a hudbě obecně, umožněno se dále rozvíjet. Zároveň byl nově dán prostor účastnit se hudebního dění a tvoření lidem, kteří do této chvíle tento prostor neměli.

Amatérský pěvecký sbor Effatha působící pod hlavičkou Církve bratrské (dále jen CB) je z tohoto pohledu velmi zajímavým a paradoxním případem. Jednou z nejzřetelnějších charakteristik sboru je právě propojování společenského a duchovního aspektu hudby a sborového zpěvu. Nedělá tak ovšem návratem k původnímu modelu působení při jednom konkrétním kostele nebo farnosti. Naopak shromažďuje zpěváky z celé České republiky. Ti se pak zpravidla pětkrát do roka setkávají ke společným zkouškám v některém z místních sborů⁹ CB.

⁶ Za zlomový okamžik zejména v českých zemích lze označit vydání tzv. Říjnového diplomu 20. října 1860 císařem Františkem Josefem I. Ten se v něm vzdává absolutismu a větší zákonodárnou pravomoc přiznává zemským sněmům. Jedním z mnoha důsledků uvolnění společenských poměrů bylo zakládání nejrůznějších spolků, jednot a sdružení. Velký rozvoj nastal přirozeně také u pěveckých spolků jako např. Hlahol Praha. Ten byl svým významem srovnatelný s dalšími národními spolky jako Sokol nebo Umělecká beseda. ŠIMA et al., *“By Means of Singing to the Heart, by Means of Heart to the Homeland” ...*, 2015, s. 188–189; *140 let od vzniku pražského pěveckého spolku Hlahol*. In: ČTK. *České noviny* [online]. 2001. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/13629>

⁷ DICKEY, *The woman's chorus: emergence and evolution in 19th century Germany*, 2015, s. 8.

⁸ KVĚCH, *Základy klasické hudební kompozice*, 2022, s. 213.

⁹ Základní duchovní i organizační jednotka Církve bratrské. *Ústava Církve bratrské*, 2019, s. 3

Práce sboru je členěna do tříletých sezón. Na začátku každé z nich se zpěváci neformálně zavazují k účasti na jednotlivých setkáních. Zpěv v Effathě¹⁰ není podmíněn žádným přijímacím řízením, jediným předpokladem jsou alespoň základní schopnosti intonace. Pro vstup do sboru nejsou kladeny ani požadavky na věk. Do poslední ukončené sezóny, která začala v roce 2019 a byla kvůli pandemii covidu-19 prodloužena ze tří na pět let, se do práce ve smíšeném sboru zapojilo více než 70 zpěváků ve věku mezi 16 a 69 lety. Výsledná interpretační úroveň zpěvu je tak vlivem těchto faktorů značně proměnlivá. Odvíjí se od množství a schopností jednotlivců přihlášených do konkrétní sezóny.

Původně mládežnický sbor Effatha působí od roku 1990. Postupem času se přerodil v dnešní „velký smíšený sbor“. Historicky fungoval pod hlavičkou Effathy také samostatný dětský, mládežnický nebo mužský sbor. Ty se ovšem nikdy natrvalo neuchytily. Naopak letní kurzy zpěvu v Litomyšli jsou se „značkou Effatha“ neodmyslitelně spojeny. Účastní se jich každoročně na 90 dětí a mladých lidí ve věku 9 až 25 let. Právě výše zmíněná velká věková rozpětí jsou totiž pro Effathu tak typická. Jak ve velkém sboru, tak na letních kurzech je snahou prostředkovat setkávání a vzájemné ovlivňování generací.

Ačkoli je Effatha přidruženou součástí Církve bratrské,¹¹ ani členství v církvi není podmínkou pro zpěv ve sboru. Členy sboru jsou také zpěváci hlásící se k jiným křesťanským denominacím nebo k ateismu. Duchovní, konkrétně křesťanská rovina je však pro Effathu vysoce formující od samého jejího počátku. Ovlivňuje formu i náplň setkání a koncertů sboru, a především vize a cíle sboru. Na rozdíl od formy a struktury fungování zůstávají cíle práce Effathy více či méně stejné.¹² Postupem času však některé nabývají na aktuálnosti a jiné ji zase ztrácí.

Nejen ve svých počátcích bylo prvořadým cílem poskytnout zpěvákům prostředí, ve kterém by rozvinuli své obdarování oslavovat Hospodina zpěvem, a mohli tak lépe sloužit ve vlastním křesťanském společenství. Například v nich zakládat nebo rozvíjet samostatné pěvecké sbory. V dnešních sborech CB ovšem mnohem větší procento hudby zastává

¹⁰ „Effatha“ -y, ž.

¹¹ *Kurz zpěvu. Effatha* [online]. Dostupné z: <https://effatha.cz/kurz>.

¹² TOUŠEK, R., *Příspěvek pro Konferenci CB 2010*, 2010, s. 1. Archiv Effathy.

tzv. „worship music“, neboli „chvály“.¹³ Zájem o sborový zpěv mizí; figuruje spíše okrajově nebo vůbec.¹⁴ Odlišný hudební styl a nalezení jiných zdrojů a vzorů hudební inspirace v dnešních evangelikálních církvích jako je CB už jen stěží dovolují označit původní cíl kultivace duchovní hudby v církvi za zcela aktuální ve svém původním smyslu.

Pro dnešní Effathu je cílem pokračování v mizející tradici společného zpěvu v některých církvích a křesťanských společenstvích. Chce „poukazovat na důležitost a sílu oslavy Hospodina a vyznávání důvěry v Hospodina skrze společný zpěv“,¹⁵ jak uvádí sbormistryně Effathy Hana Fišerová.

Na internetových stránkách sboru se píše: „Chceme inspirovat k oslavě Hospodina.“¹⁶ Oslava Hospodina se tak z cílů Effathy ani časem nevytratila. Stává se vedle samotného zpěvu důležitým produktem sboru. Uskutečňuje se jak na veřejných koncertech, tak mezi samotnými zpěváky. Jejich radost ze společenství a společného zpěvu je v ideálním případě vyjádřením tohoto cíle.

Od ledna roku 2016 je hlavní sbormistryní Effathy Hana Fišerová, která převzala sbormistrovské povinnosti po zakladateli a jediném předchozím sbormistrovi, Bohumíru Touškovi. Zřizovatelem je z hlediska organizačně-právního Effatha, z. s., se sídlem v Pardubicích. Předsedou spolku a ze své pozice také garantem fungování Effathy je kazatel a člen Rady CB Roman Toušek.¹⁷ Spolek je neziskovou organizací. Jeho činnost je financována z darů jednotlivých zpěváků, sborů CB a příležitostných výnosů z koncertů.

¹³ Písně hudebně zakotvené v soudobé, populární hudbě. Doprovázeny jsou nejčastěji na kytary, klávesy a bicí, či jiným pop-rockovým obsazením. ZONČOVÁ, *Současné tendence v duchovních písních*, 2005, s. 111.

¹⁴ V informacích ke kurzu Hudba v církvi, který organizuje Evangelikální teologický seminář (založen roku 1990 jako Teologický seminář Církve bratrské) od školního roku 2020/21, se s jiným druhem hudby než jsou chvály už ani nepočítá. *Hudba v církvi - předběžné informace. Evangelický teologický seminář* [online]. Dostupné z: <https://etspraha.cz/cs/a/13107>.

¹⁵ FIŠEROVÁ, Celorepublikový pěvecký sbor Effatha. In: *Magazín* [rozhlas]. Rádio 7, 16. 11. 2022.

¹⁶ *Effatha* [online]. Dostupné z: <https://effatha.cz/>.

¹⁷ *O nás. Effatha* [online]. Dostupné z: <https://effatha.cz/o-nas>.

2 Historické souvislosti

2.1 Stručná historie Církve bratrské

Církev bratrská je evangelikální církev hlásící se k tradici Jednoty bratrské a práci Jana Amose Komenského. Její historie se začíná psát v šedesátých letech devatenáctého století, kdy byl v oblasti východních Čech založen první sbor Svobodné evangelické církve české.¹⁸ Důležitou událostí byl v roce 1880 vznik Svobodné církve reformované v Praze výsledkem práce zahraničních misionářů, především ze Skotska a Spojených států.¹⁹ Obě tyto mladé církve se ještě téhož roku spojily a dále rostly pod společným jménem Svobodná církev reformovaná.

V roce 1918 byla Svobodná církev reformovaná přejmenovaná na Jednotu českobratrskou, čímž se „přihlásila k duchovnímu dědictví staré Jednoty bratrské“.²⁰ V následujících letech došlo k rozšíření působnosti na Slovensko a Podkarpatskou Rus. Nová Jednota českobratrská rozvíjela zejména sociální a diakonské služby se zaměřením na sirotky, seniory a nemocné.²¹

Politický zvrat v roce 1948 znamenal pro církve nutnost zažádat o státní uznání.²² Jednota českobratrská tak byla sice státem oficiálně uznávána,²³ musela se ale potýkat s jeho přísnou kontrolou. Stát dohlížel a často tajně monitoroval jak samotné bohoslužby, tak případné další aktivity sborů, jako např. návštěvy nebo společná shromáždění s jinými sbory

¹⁸ *Historie a současnost Církve bratrské*. In: *Církev bratrská* [online]. Dostupné z: <https://portal.cb.cz/historie-a-soucasnost-cirkve-bratrske>. Bylo to roku 1868 v Bystrém v Orlických horách. Vůdčí osobností společenství byl Jan Balcar. PETEROVÁ, *Církev bratrská v Pardubicích v letech 1989-2013*, 2016, s. 17.

¹⁹ VOJTÍŠEK, *Církev bratrská. Religionistická encyklopedie*, 2020.

²⁰ *Historie a současnost Církve bratrské*. In: *Církev bratrská* [online].

²¹ Tamtéž.

²² HAMBÁLEK, *Komunistická perzekuce*, 2015, s. 16.

²³ Jednota českobratrská odmítala jakoukoli součinnost se státem ani nestála o státní uznání. To jí bylo vnuceno roku 1951. VOJTÍŠEK, *Církev bratrská. Religionistická encyklopedie*, 2020.

církve. Jakákoli činnost mimo pravidelné bohoslužby ve sborových modlitebnách byla zakázána.²⁴ Nezřídka ovšem probíhala dál a to buď tajně, nebo pod záštitou jiných činností.²⁵

Pád komunistického režimu v roce 1989 dal CB příležitost vrátit se ke svému původnímu fungování. Postupně rostl počet řádných členů, kterých dnes církev eviduje přes 10 000, a také hostů a přátel sborů navštěvujících pravidelná setkání.²⁶ K 1. 4. 2024 tvoří CB 85 samostatných sborů a další desítky přidružených stanic.²⁷ Obnoveno bylo mnoho misijně zaměřených projektů, zahajovány jsou nové činnosti.

2.2 Rozkvět hudby v Církvi bratrské

Důležitým odvětvím duchovní práce CB už v socialistické republice byla hudba. Ta „tvořila atmosféru zvěstování evangelia a povzbuzovala duchovní růst konkrétních lidí i celých sborů“,²⁸ komunistickému útlaku navzdory. Pro mnoho lidí byly právě hudební aktivity způsobem, jak se zapojit do života sboru a budovat vztahy se členy odlišných generací.

2.2.1 Spojený mužský sbor

V tomto prostředí počátkem roku 1960 vznikl Spojený mužský sbor. Původně sdružoval na 60 zpěváků z pražských sborů CB.²⁹ „Poněkud samozvaně se vžil do role sboru celocírkevního a osoboval si právo jezdit po celé církvi bez souhlasu vrchnosti.“³⁰ Návštěvy několika desítek zpěváků ve sborech CB v různých koutech republiky byly nebývalými událostmi. Zároveň s sebou nesly nemalé množství rizika. V jednom případě došlo dokonce

²⁴ ŠTĚPÁN, *Babylónské zajetí církve*, 2015, s. 33; *Historie a současnost Církve bratrské*. In: *Církev bratrská* [online]. Dostupné z: <https://portal.cb.cz/historie-a-soucasnost-cirkve-bratske>.

²⁵ Viz oddíl 3.1.

²⁶ *Historie a současnost Církve bratrské*. In: *Církev bratrská* [online]. Dostupné z: <https://portal.cb.cz/histor...>

²⁷ *Sbory a kontakty*. *Církev bratrská* [online]. Dostupné z: <https://portal.cb.cz/#sbory-a-kontakty>.

²⁸ TOUŠEK, R., *Slavné soubory, kapely a písničky*. *Brána*, 2020, s. 6 (v rubrice iNform, dále stejně tak).

²⁹ Tehdy ještě oficiálně pod názvem Jednota česko-bratrská. Současný název Církve bratrská nese až od roku 1967. VOJTÍŠEK, *Církev bratrská. Religionistická encyklopedie*, 2020.

³⁰ KEJŘ, *Smišený mužský sbor Církve bratrské*, s. 2.

po nuceném odvolání jednoho z výjezdů k zatčení dvou pardubických zpěváků a starších v místním sboru CB.³¹

Mimo CB navštěvoval Spojený mužský pěvecký sbor také sbory Českobratrské církve evangelické. V květnu roku 1969 se mu dokonce podařilo vycestovat do Spojeného království.³² Svou činnost ukončil roku 1993. Za dobu jeho fungování prošlo sborem na 120 zpěváků, kteří v různém složení podnikli více než 200 výjezdů do různých sborů CB.³³

2.2.2 Hudební skupiny a písničkáři

Působení Spojeného mužského pěveckého sboru, ale nebylo ani zdaleka jedinou hudební aktivitou v rámci CB. Období šedesátých až osmdesátých let dvacátého století bylo obdobím „kdy téměř v každém společenství působil pěvecký sbor či hudební skupina“.³⁴ Úroveň těchto těles se pohybovala na celé škále od hudební kvalitou nevalných, nadšených pokusů hudebních amatérů po uskupení téměř profesionální úrovně. Zpočátku se jednalo především o pěvecké sbory. Jejich vzájemné návštěvy působily zaprvé jako zdroj inspirace z hlediska hudebního a zadruhé jako povzbuzení v rovině osobní spirituality.³⁵

Později v sedmdesátých letech vznikalo také množství hudebních skupin. Mezi nimi brněnská skupina *Signum temporis*, sourozenci Kočnarovi nebo folková hudební skupina *Jonáš*.³⁶ Zároveň vlastní textovou i hudební tvorbu tvořili samostatní písničkáři a skladatelé, jako například Tomáš Najbrt.³⁷

³¹ Tamtéž.

³² PETEROVÁ, *Církev bratrská v Pardubicích v letech 1989-2013*, 2016, s. 23–24. Hlavní koncert se konal ve čtvrtek 8. května v Londýně. TOUŠEK, R., *Slavné soubory, kapely a písničky*. *Brána*, 2020, s. 6.

³³ KEJŘ, *Smišený mužský sbor Církve bratrské*, s. 3, 5.

³⁴ TOUŠEK, R., *Slavné soubory, kapely a písničky*. *Brána*, 2020, s. 6.

³⁵ Tamtéž, s. 6–7.

³⁶ Tamtéž, s. 7. *Jonáš* vystupoval zprvu i na oficiálních akcích. V roce 1985 dokonce zvítězil v diváckém hlasování celopražského kola festivalu „Porta“ konajícího se v pražské Lucerně. Do celostátního kola mu však nebylo umožněno postoupit. *Historie. Gee Band Jazz* [online]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20080615124828/http://geeband.sweb.cz/historie.html>

³⁷ TOUŠEK, R., *Slavné soubory, kapely a písničky*. *Brána*, 2020, s. 7. Tomáš Najbrt je český hudebník, skladatel a multiinstrumentalista specializující se na hru na historické hudební nástroje. V roce 1996 vydal

2.2.3 Křesťanský kancionál

Jiným projevem zvýšeného zájmu o hudební oblast života církve bylo vydávání zpěvníků často právě s originální hudbou i novými texty. Za všechny je potřeba zmínit „Křesťanský kancionál k probuzení a pěstování života z Boha“³⁸ vydaný roku 1965, který je dodnes mezi církevními zpěvníky vysoce ceněn.³⁹ S jeho vznikem jsou neodmyslitelně spojeny dvě osobnosti. Hudebně zpěvník redigoval skladatel Zdeněk Čep,⁴⁰ na textové stránce se podílel básník a překladatel Samuel Verner. Kancionál obsahoval písně ze starších kancionálů i novějších zpěvníků a zpěvníčků určených pro mládež, písně z repertoáru pěveckých sborů při sborech CB a řadů písní nově složených.⁴¹ Potřeba aktualizace po stránce hudební i textové vedla v roce 1997 k rozhodnutí, že má být kancionál revidován, a pak nově vydán. Současné třinácté revidované vydání vydala Rada Církve bratrské v roce 2006.⁴²

album svých sebraných autorských písní pod názvem „Kdekdo čeká na zázraky“. *Najbrt, Tomáš*. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Dostupné z: <https://slovník.ceskyhudebnislovník.cz/...>

³⁸ ČEP, Zdeněk et al., *Křesťanský kancionál k probuzení a pěstování života z Boha*, 1965.

³⁹ TOUŠEK, R., *Slavné soubory, kapely a písničky*. Brána, 2020, s. 6.

⁴⁰ Viz oddíl 6.2.

⁴¹ JAVORNICKÝ, *Křesťanský kancionál jako součást shromáždění CB*, 2000.

⁴² JAVORNICKÝ et al., *Křesťanský kancionál*, 2006.

3 Historie pěveckého sboru Effatha

3.1 Počátky pěveckých soustředění na Slovensku

Kořeny pěveckého sboru Effatha sahají ještě do období totality. V srpnu roku 1986 se skupina mladých českých brigádníků přihlásila ve sborovém domě Církvi bratskej⁴³ ve Staré Turé. Dokončovací práce na místní modlitebně dostavené roku 1983⁴⁴ se staly záminkou pro organizaci letních táborů či duchovních pobytů mládeže. Ta oficiálně v dopoledních hodinách pracovala zejména na exteriéru budovy, odpoledne pak probíhaly její (duchovní) programy.⁴⁵

Skupinu dostal na starost člen staršovstva místního sboru CB a sbormistr místního pěveckého sboru Tibor Máhrik. Ten v mládeži rozpoznal potenciál poté, co ji slyšel zpívat si několik písní s kytarou. Rozhodl se tak kromě duchovní práce a studia Bible se skupinou pracovat i po stránce pěvecké. K písničkám přidával druhé a třetí hlasy, zkoušel zpěv jednoduchých kánonů a brigádníkům představoval základy pěvecké techniky a intonace. Mládež zaujal natolik, že se zpěv stal náplní celého dne. Do večera byli schopni nacvičit dvě písně z Taizé ve čtyřhlasé sazbě.⁴⁶

Další dny se situace opakovala. Máhrik postupně nosil nový repertoár včetně různých kánonů a s nadšenou mládeží zpíval až 10 hodin denně. V průběhu týdne skupinu propojil se členy místního pěveckého sboru a začal připravovat program na slavnostní nedělní bohoslužbu k výročí otevření sborového domu. Takto spojený pěvecký sbor vzbudil pozitivní ohlasy a jeho sbormistrovi, Tiboru Máhrikovi, posloužil jako impuls ke svolání pěveckého pobytu na následující léto.⁴⁷

První ročník Pěveckého soustředění na Staré Turé se konal od 26. 7. do 2. 8. 1987. Zúčastnilo se ho téměř třicet zpěváku povětšinou z Čech a Moravy a několik ze Slovenska

⁴³ Slovenská větev Církve Bratské.

⁴⁴ *Zborový dom Církvi bratskej v Starej Turej*. In: *Register modernej architektúry* [online]. Dostupné z: <https://www.register-architektury.sk/objekt/167-zborovy-dom-cirkvi-bratskej-v-starej-turej>.

⁴⁵ MÁHRIK, *Dotaz – počátky Effathy na Staré Turé*, 2024. Osobní komunikace.

⁴⁶ MÁHRIK, Eben Ezer. *Dialóg*, 2012, s. 13, 16.

⁴⁷ Tamtéž, s. 13. S brigádníky si dal slib setkat se za rok znovu, tentokrát pouze k pěveckému soustředění.

ve věku od 15 do 25 let.⁴⁸ Právě zástupci z České republiky se stali později zakládající generací budoucího sboru Effatha.⁴⁹ Od samého začátku mezi sebou zpěváci také budovali duchovní společenství skrze rozhovory, modlitby a společné studium Bible.

Popularita týdenních pěveckých pobytů mezi mládeží v Česku i na Slovensku postupem času rostla. To i přesto, že účastníci si vše financovali z vlastních zdrojů a sami zařizovali veškerou logistiku. Díky systematické práci Tibora Máhrika se také rozrůstal repertoár, který byli zpěváci pod jeho vedením schopni nacvičit. Nejprve o černošské spirituály, které se už od šedesátých let využívaly v evangelickém církevním mládežnickém prostředí⁵⁰ a záhy se začaly objevovat i v mládežnických zpěvnících CB.⁵¹ Dalším krokem pak byly náročnější polyfonní skladby skladatelů od Clemense non Pappa a Tomáše Luise de Victoria, přes Georga Friedricha Händela a Johanna Sebastiana Bacha, po Wolfganga Amadea Mozarta nebo Giuseppe Verdiho.⁵²

Výsledky práce byly prezentovány nejčastěji v modlitebnách CB, ve kterých byli sboristé ubytováni. Nezřídka ovšem také zpívali „inkognito v různých kostelech jako součást liturgie eucharistické slavnosti“.⁵³ Při těchto příležitostech se oblíbě těšily zejména písně z Taizé, které zůstávaly v repertoáru sborů.

Teprve po událostech listopadu 1989 bylo poprvé možné vystupovat i oficiálně. Zpěváci s Máhrikem v čele koncertovali v lázeňských domech, na zámcích nebo organizovali výchovné koncerty na školách.⁵⁴ Ve svých vystoupeních propojovali mluvené

⁴⁸ Tamtéž; MÁHRİK, *Kronika Pěveckých soustředění 1987–1989*, s. 2. Archiv Tibora Máhrika.

⁴⁹ TOUŠEK, R., *Slavné soubory, kapely a písničky. Brána*, 2020, s. 7.

⁵⁰ Ukázaly se být aktuálními a přitažlivými duchovními písněmi pro mládež. Zpívaly se nejčastěji v unikátních překladech Jiřího Jorana za doprovodu kytary. Na atraktivitě jim přidával kromě jazzových rytmů a ostatních hudebních vyjadřovacích prostředků také fakt, že byly ze Západu. „O jejich původu u černých otroků se tu vědělo a písně se tak staly důkazem, že víra vede ke svobodě, nikoliv k útlaku či omezování, jak bylo hlásáno marxismem.“ BÁRTOVÁ, *Černošské spirituály a gospels v českém prostředí a jejich didaktické využití v literární výchově*, 2019, s. 36.

⁵¹ Při pracích na revizi Křesťanského kancionálu CB z roku 1965 zahájených na počátku nového tisíciletí už se s nápěvy řady spirituálů počítalo jako s nápěvy obecně známými. JAVORNICKÝ, *Křesťanský kancionál jako součást shromáždění CB*, 2000.

⁵² MÁHRİK, Eben Ezer. *Dialóg*, 2012, s. 14.

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ Tamtéž.

slovo ve formě osobních svědectví⁵⁵ jednotlivých zpěváků s korespondujícím hudebním programem. S koncertním repertoárem se také účastnili sborových festivalů.

3.2 Vznik pěveckého sboru Effatha

Stále rostoucího počtu zájemců⁵⁶ si začaly v průběhu roku 1989 všimnout i špičky české CB. Její Rada zareagovala⁵⁷ a první prázdniny po Sametové revoluci zorganizovala jednorázový kurz zpěvu. Konal se v Horní Krupě na Havlíčkobrodsku od 7. do 15. července.⁵⁸ Vedením byl pověřen právě Tibor Máhrik. Kurzu se zúčastnilo kolem 35 mladých zpěváků. Část z nich už pod vedením Máhrika zpívala v předchozích letech na pěveckých soustředěních na Slovensku.

Závěru kurzu se účastnil také Bohumír Toušek, v té době sbormistr Spojeného mužského sboru Církve bratrské. Mezi ním a zpěváky došlo během kurzu k rozhodnutí o vytvoření stabilního pěveckého sboru,⁵⁹ který by se scházel i během roku. Od počátku bylo jasné, že kvůli celorepublikovému charakteru nebude prakticky možné sejit se k více než několika setkáním během sezóny. Hned v listopadu se v České Třebové poprvé sešel už oficiální pěvecký sbor, jehož sbormistrem se stal právě Bohumír Toušek. Na jaře 1991 byl na soustředění v Pardubicích⁶⁰ přijat název „Effatha“, v překladu „otevři se“⁶¹, podle slova z novozákonního příběhu o uzdravení hluchoněmého člověka.

⁵⁵ Zejména v evangelikální křesťanské tradici je svědectví veřejným vyznáním jedincovy víry v Ježíše Krista a podáním vlastního životního příběhu o tom, jak se stal věřícím člověkem a jak víra v Krista proměnila jeho život. ZONČOVÁ, *Svědectví jako specifický slohový útvar v církevním prostředí*, 2005, s. 37–39.

⁵⁶ Soustředění v Příbylině a Levicích v roce 1989 se zúčastnilo kolem 50, respektive 60 zpěváků.

MÁHRIK, *Dotaz – počátky Effathy na Staré Turé*, 2024. Osobní komunikace.

⁵⁷ Bohumír Toušek ve svých pamětech uvádí, že se tak stalo na jeho podnět hudebnímu odboru církve. *Hudba. Ing. Bohumír Toušek* [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/hudba.htm>.

⁵⁸ MÁHRIK, Eben Ezer. *Dialóg*, 2012, s. 14; *Historie Effathy do roku 2015*, s. 1. Archiv Effathy; *Vyplněný dotazník pro Český hudební slovník*, s. 2. Archiv Effathy.

⁵⁹ MÁHRIK, Eben Ezer. *Dialóg*, 2012, s. 14. Stalo se tak na popud Tibora Máhrika. MÁHRIK, *Dotaz – počátky Effathy na Staré Turé*, 2024. Osobní komunikace.

⁶⁰ *Historie Effathy do roku 2015*, s. 1. Archiv Effathy.

⁶¹ Mk 7, 34. Do řečtiny přepsaný aramejský imperativ. *Effatha*. In: *Nový biblický slovník*, 1996, s. 196.

V létě roku 1990 zorganizoval Tibor Máhrik ještě jedno soustředění, tentokrát v Prešově. Toho se účastnilo téměř 40 zpěváků.⁶² Výsledkem tohoto soustředění, obdobně jako dřívějšího kurzu v Horní Krupé, bylo rozhodnutí v práci pokračovat. Vznikl tak pěvecký sbor Eben Ezer, který pod jiným vedením existuje dodnes. Tibor Máhrik se stal jeho sbormistrem a byl jím až do roku 2001.⁶³

Ačkoli by se mohlo zdát, že pěvecký sbor Effatha (resp. Eben Ezer) vznikl v podstatě jen šťastnou shodou okolností a pohotovou reakcí na ně, není tomu pouze tak. Hudba a společný nebo i sborový zpěv byly v prostředí CB od šedesátých až do osmdesátých let na vzestupu. Často byla v produkci této hudby zapojena také mládež. Ostatně sám Bohumír Toušek ještě před sborem Effatha vedl jiný mládežnický pěvecký sbor, který je možné označit za jakéhosi předchůdce Effathy. Sestavil ho pro zpěv u příležitosti výročí 100 let CB. Tento sbor mládeže dále pokračoval ve své aktivitě při sboru CB v Soukenické ulici.⁶⁴ Vznik Effathy tak spíše přirozeně „navázal na některé klíčové prvky dědictví otců“⁶⁵ v hudbě v prostředí Církve bratrské.

3.3 Historie od roku 1990

Období devadesátých let bylo obdobím velkého nadšení z nově vzniklého sboru a společenství. Také obdobím otvírání nových možností a hledání příležitostí v čerstvě svobodné zemi. Hned v roce 1991 vydala Effatha na audiokazetě svou první studiovou nahrávku. K nahrávacím frekvencím využila prostory tehdejšího Rádia Profil v Pardubicích.⁶⁶ O dva roky později pak nejprve v premiéře uvedla a vzápětí nahrála „Labyrint srdce“ skladatele Stanislava Jelínka. Skladba pro smíšený sbor a varhany se od té doby v pravidelných intervalech do repertoáru sboru vrací.

⁶² MÁHRIK, Eben Ezer. *Dialóg*, 2012, s. 14.

⁶³ MÁHRIK, Eben Ezer. *Dialóg*, 2012, s. 19.

⁶⁴ TOUŠEK, R., Vzpomínka na Bohumíra Touška. *Brána*, 2018, s. 2 (v rubrice iNform, dále stejně tak); *Hudba. Ing. Bohumír Toušek* [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/hudba.htm>.

⁶⁵ TOUŠEK, R., Slavné soubory, kapely a písničky. *Brána*, 2020, s. 7.

⁶⁶ *Historie Effathy do roku 2015*, s. 1. Archiv Effathy.

Od počátku působení se sbor scházel ke 4 popřípadě 5 zkouškám během roku, k tomu navíc případná nahrávání. Prvních pár let se v letních měsících konala také soustředění celotýdenní, během kterých se cestovalo po více sborech CB.

Rok 1993 byl důležitý z hlediska ustanovení dvou tradičních akcí Effathy, opakujících se po více než třiceti letech i dnes. Nejprve se v červenci ve Velké Lhotě na Zlínsku uskutečnil první „Kurz zpěvu“ pro dorost od 12 do 17 let. O rok později, tentokrát v Kutné Hoře, už byl letní kurz otevřen také pro věkovou kategorii dětí ve věku 7 až 12 let, od roku 2007 se pak kurzu účastní i mládež od 17 let. Místa konání se střídala až do roku 2003, od kterého se kurzy pravidelně konají v Litomyšli, v budově Domova mládeže při místní Střední pedagogické škole.⁶⁷

Zejména v devadesátých letech se sbor dorostu scházel k jedné či dokonce dvěma zkouškám také mimo letní prázdniny a čas od času přitom vystoupil s hlavním, smíšeným „koncertním“⁶⁸ sborem. Sbory dětí a dorostu byly totiž do značné míry chápány jako „přípravná farma“ pro hlavní sbor.⁶⁹ V průběhu své existence premiérovaly tyto sbory řadu skladeb. Mezi nejvýznamnější počiny patří provedení a nahrávání muzikálu „Noemovi psi“ v létě roku 2005.⁷⁰

Druhou událostí roku 1993, ze které se záhy stala tradice, bylo „Adventní setkání“. Poprvé se konalo 27. listopadu (v sobotu před první adventní nedělí) v Pardubicích,⁷¹ jako jakési shrnutí celé uplynulé sezóny. Se vznikem dalších sborů se Adventní setkání rozšiřovalo až do podoby víkendového festivalu, kde všechny sbory pod hlavičkou Effathy

⁶⁷ *Historie Effathy do roku 2015*, s. 1. Archiv Effathy; *Vyplněný dotazník pro Český hudební slovník*, s. 2. Archiv Effathy; TOUŠKOVÁ, *Lilie: Zpravodaj Města Litomyšle*, 2010, s. 16.

⁶⁸ Jednotlivé sbory Effathy nikdy neměly vlastní jména. Byly pouze označeny názvem pro skupinu zpěváků, kteří v něm zpívají, např. dětský sbor, sbor dorostu, mužský sbor atp. Tím se také odlišovaly od původního, hlavního sboru. Tomu se dostalo v průběhu let různých přívlastků či pojmenování, zprvu právě nejčastěji sbor „koncertní“. Mezi další názvy „hlavního sboru“ (jak jej budu nazývat já, přestože mezi sbory neexistuje oficiální ani neoficiální hierarchie a hlavní sbor není jakkoli výlučný) patří zejména „velká Effatha“ nebo „dospělý sbor“.

⁶⁹ *Hudba*. Ing. Bohumír Toušek [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/hudba.htm>.

⁷⁰ *Historie Effathy do roku 2015*, s. 4. Archiv Effathy.

⁷¹ Tamtéž s. 1.

prezentují veřejnosti svou práci.⁷² Na adventních setkáních také vystoupila řada hostujících souborů, např. Polyfonní sdružení z Nového Města nad Metují, komorní ženský sbor Vokální harmonie, Komorní smyčcový orchestr Pardubice nebo Učitel'ský pěvecký smíšený sbor Tyl Kutná Hora. Hostem také nezřídka byl pěvecký sbor z některého ze sborů CB.⁷³ Zpočátku se festival konal každoročně, postupně byla četnost výsledkem prodloužení pěveckého cyklu Effathy snížena na dva až na tři roky. Zatím poslední Adventní setkání proběhlo v roce 2023.

Effatha poprvé vyjela do zahraničí na přelomu srpna a září 1994. Na cestě po Anglii vystoupila například v Leicesteru nebo Scarborough. Téhož roku na Adventním setkání byl založen samostatný mužský sbor Effathy, který fungoval do roku 2006.⁷⁴ Nejvýrazněji se zapsal koncertem u rodného domu Jana Husa v rámci „Husových oslav 1995“.⁷⁵

Dalším výjezdem do zahraničí byl několikadenní zájezd do Německa v srpnu roku 1999. Přibližně 50 zpěváků navštívilo mimo jiné americkou Leteckou základnu Ramstein jako poděkování americkým misionářům za jejich příspěvek na stavbu nové modlitebny CB v Pardubicích. Poměrně kuriozní akce, na kterou se mezi účastníky stále vzpomíná, slavila nakonec úspěch.⁷⁶ Vyvrcholením bylo vystoupení v jedné z místních kaplí.

Nejvýznamnější zahraniční kontakty má Effatha ve Švédsku. Je to především zásluhou kazatele CB a pastora Effathy, Romana Touška. Ten po dokončení studia teologie na Evangelické teologické fakultě roku 1999 absolvoval roční pobyt ve Švédsku,⁷⁷ během

⁷² Hudba. Ing. Bohumír Toušek [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/hudba.htm>; Toušek, Bohumír. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Dostupné z: <https://slovník.ceskyhudebni.cz/>.

⁷³ TOUŠEK, R., *Adventní setkání 2009*, 2009, s. 2. Archiv Effathy.

⁷⁴ *Vyplněný dotazník pro Český hudební slovník*, s. 2–3. Archiv Effathy; *Historie Effathy do roku 2015*, s. 2. Archiv Effathy.

⁷⁵ Tamtéž. Hlavním hostem Husových oslav toho roku byl prezident republiky, Václav Havel. *Husovy oslavy*. In: *Město Husinec: oficiální stránky města* [online]. Dostupné z: <https://www.husinec.cz/kalendar-akci/hus...>

⁷⁶ TOUŠEK, R., *Dotaz – Effatha Ramstein*, 2024. Osobní komunikace. „Sjeli jsme se v Čáslavi, kde byl těsně předtím Kurz zpěvu. Tam jsme skoro nebyli schopní zazpívat písničku v důstojném provedení, ale když jsme dorazili tam, nějak se to nahodilo a zpívali jsme dost dobře, že to Američané nečekali.“

⁷⁷ Navázal tak historii vztahů mezi švédskou evangelikální církví „Svenska Missionskyrkan“ a českou Církví bratrskou. Švédská misijní církev mimo jiné v období totality pomáhala pašovat do země křesťanskou literaturu a pomáhala financovat další aktivity. Tuto spolupráci přerušila až smrt kazatelů CB Ondráčka, Kočnara a Urbana, kteří byli za navázání vztahů zodpovědní. *Výjezd do Švédska 2005*, s. 1. Archiv Effathy.

kterého se mimo jiné dále vzdělával na dnešní „University College Stockholm“. Vstup České republiky do Evropské unie výrazně usnadnil možnost zorganizování zájezdu do Švédska s hlavním cílem navázání dalších osobních kontaktů s místními věřícími. První turné hlavního sboru Effatha se uskutečnilo od 23. 9. do 2. 10. 2005. Sbor během nich nacestoval v autobuse více než 3500 km a vystoupil na minimálně 8 koncertech a bohoslužbách. Kromě tradičního i nového sborového repertoáru se podařilo uplatnit také tři švédské písně, které se během let dostaly do Křesťanského kancionálu CB.⁷⁸

Reorganizace pěveckého sboru vyvrcholila novou dvouletou sezónou od roku 2008,⁷⁹ do které se zpěváci poprvé zavazovali k účasti na zkouškách.⁸⁰ Od roku 2010 se pak cyklus sboru prodloužil na tři roky a ve stejné podobě funguje i dnes.⁸¹ V následujících dvou letech pak Effatha dvakrát navštívila Slovensko. V prvním případě poprvé jako pěvecký sbor navštívila Starou Turou, tedy místo, kde byly položeny základy Effathy.

24. října 2015 se v Českobratrském evangelickém chrámu Jana Amose Komenského v Brně konal slavnostní koncert k příležitosti 25 let založení pěvecké sboru Effatha. Na jeho konci vystoupil také spojený, více než stohlavý sbor, složený ze současných i minulých zpěváků, kteří Effathou prošli.⁸² Zpěváky Effathy tehdy naposledy vedl alespoň v části koncertu Bohumír Toušek, od dalšího soustředění přebrala sbormistrovské povinnosti Hana Fišerová, do té doby vedoucí altové hlasové skupiny. V prosinci roku 2017 už tak sbor vedla na mimořádném Adventním setkání. To bylo uspořádáno jako vzpomínková akce na zakladatele Effathy Bohumíra Touška, zesnulého necelé dva měsíce předtím.⁸³

Hned její druhý cyklus v čele sboru (od roku 2019) výrazně ovlivnila pandemie covidu-19. Cyklus se tak protáhl na 5 let a byl zakončen Adventním setkáním ve sboru CB

⁷⁸ *Výjezd do Švédska 2005*, s. 4. Archiv Effathy.

⁷⁹ Ta nastala po období nejistoty, zda bude pěvecký sbor Effatha dále působit. *Pěvecké celocírkevní sbory do roku 2009*, 2008, 11 s. Archiv Effathy.

⁸⁰ TOUŠEK, B., *Zpráva dirigenta o I. soustředění celocírkevního pěveckého sboru konaného v Poděbradech 19. – 20. dubna 2008*, 2008, s. 1. Archiv Effathy.

⁸¹ *Hudba. Ing. Bohumír Toušek* [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/hudba.htm>.

⁸² *EFFATHA, SLAVNOSTNÍ KONCERT...* In: *YouTube* [online]. Dostupné z: <https://youtu.be/HVF...>

⁸³ *Zemřel bratr Bohumír Toušek*. In: *CB Praha 1* [online]. Dostupné z: <https://cb.cz/praha1/portal/zemrel-bratr-bohumir-tousek/>; *EFFATHA - Adventní setkání...* In: *YouTube* [online]. Dostupné z: <https://youtu.be/mRX...>

v Praze v Soukenické ulici.⁸⁴ Vystoupil na něm kromě hlavního sboru také sbor složený z účastníků Kurzů zpěvu z téhož roku a také dočasný sbor mládeže. Ten už na přelomu srpna a září téhož roku absolvoval desetidenní cestu do Švédska, druhou v historii sboru.⁸⁵

V roce 2024 se rozběhl další tříletý cyklus, do kterého sbor vstoupil s rozšířeným hudebním vedením o dva nové sbormistry, Matouše Pavlise a Jakuba Chrásku. Prvního setkání se v lednu zúčastnilo kolem 90 zpěváků.⁸⁶

⁸⁴ *Adventní setkání 2023*. In: *Effatha* [online]. Dostupné z: <https://effatha.cz/adventni-setkani-2023>.

⁸⁵ *ŠVÉDSKO 2023*. In: *YouTube* [online]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLD...>

⁸⁶ [Tuto sobotu...] In: *Facebook* [online]. 29. 1. 2024. Dostupné z: <https://www.facebook.com/Kurzyzpevu...>

4 Cíle a vize

Dle stanov občanského sdružení Effatha je jeho posláním a cílem „podpora a rozvoj křesťanské duchovní hudby a podpora kulturní a informační činnosti v České republice“.⁸⁷ Skrze veškerou svou činnost (tj. organizaci pěveckých soustředění, kurzů zpěvu a jiných kulturních akcí atp.) má Effatha toto poslání naplňovat.

4.1 Rozvoj duchovní hudby

Ideou zakladatele a prvního ředitele Effathy, Bohumíra Touška, bylo zmiňovanou křesťanskou duchovní hudbu pomocí Effathy rozvíjet v konkrétních, místních sborech CB. Dít se tak mělo kromě pravidelných vystoupení na koncertech a bohoslužbách ve sborech CB zejména skrze jednotlivé zpěváky hlavního sboru i účastníky letních pěveckých kurzů, kteří jsou ve velké většině členy nebo přáteli CB⁸⁸ ze všech koutů republiky. Hlavní sbor Effathy jim měl sloužit jako hudebně kvalitní prostředí a zázemí, ve kterém by mohli nacházet a rozvíjet svá obdarování k provozování křesťanské duchovní hudby právě ve svých místních sborech.⁸⁹

Zejména pak bylo snahou zpěváky Effathy povzbudit k práci v pěveckých sborech při vlastních sborech CB. Členům Effathy⁹⁰ by tato práce sloužila jako další hudební (i duchovní, viz níže) rozvoj. Na druhou stranu v těchto místních sborech umožňuje pod vedením současných členů Effathy „vychovávat“ nové zpěváky a potenciální další „Efatáky“.⁹¹

Effatha v mnohém navazovala na rozrůstající se kulturu sborového zpěvu zejména z šedesátých až osmdesátých let. Hudba v křesťanských církvích se ovšem podobně jako

⁸⁷ Viz oddíl 5.4. EFFATHA. *Stanovy občanského sdružení*, s. 1. Archiv Effathy.

⁸⁸ BÍSOVÁ, *Lilie: Zpravodaj Města Litomyšle*, 2011, s. 6; *Effatha – pěvecké sdružení*. In: *Křesťanský magazín* [TV]. ČT 2, 26. 3. 2011.

⁸⁹ TOUŠEK, R., *Slavné soubory, kapely a písničky*. *Brána*, 2020, s. 7; TOUŠEK, R., *Příspěvek pro Konferenci CB 2010*, 2010, s. 1. Archiv Effathy; TOUŠEK, R., *Adventní setkání 2009*, 2009, s. 2. Archiv Effathy.

⁹⁰ Mezi nimi je pro označení sebe sama hojně používaný termín „Efaták“.

⁹¹ *Nová sezóna zpěvu pro období 2010-2011*, 2009. Archiv Effathy; TOUŠEK, R., *Zpěv v dorostu*, 1999, s. 4. Archiv Effathy.

jakákoli jiná hudba stále vyvíjí. V evangelikálních křesťanských sborech vznikajících od devadesátých let se dnes v naprosté většině případů zpívají pouze chvály. Ve starších sborech pak často dochází ke kompromisům mezi tradičním společným zpěvem a chválami.⁹² Vzrůstající popularita chval a zvýšený zájem o jejich kvalitní produkci⁹³ má za logický důsledek úpadek zájmu o sborový zpěv, jak si všímá i jedna z bývalých organizátorek Kurzu zpěvu, Petra Toušková.⁹⁴

S tím přichází nutnost zkoumat, nakolik jsou historicky zaběhlé cíle Effathy (viz výše) stále aktuální. Ne tedy, že by výše popsany cíl kultivace duchovní hudby neshledával pochopení u současné Effathy. V důsledku vývoje duchovní hudby už jen těžko může Effatha svůj původní cíl do úplné míry naplňovat. Stále samozřejmě může, a má, poukazovat na důležitost společného zpěvu v křesťanské tradici a nabízet rozmanité hudební alternativy k hlavnímu proudu⁹⁵ v církvi. Z hudebního hlediska je v současné době právě toto hlavním cílem Effathy.

Přes všechny změny v křesťanské duchovní hudbě v posledních desetiletích nadále přirozeně platí, že zpěv v Effathě může být, především pro začínající hudebníky a zpěváky, důležitou součástí kultivace jejich osobního hudebního vkusu. Kromě hlavního sboru je tento faktor obzvláště důležitý při letních kurzech zpěvu.⁹⁶ Jak již název napovídá, během těchto kurzů bývá, v míře větší než je obvykle možné při soustředěních hlavního sboru, důraz kladen např. na správnou pěveckou techniku nebo základy hudební teorie.⁹⁷ Skrze podporu dětské hudebnosti a lásky ke zpěvu tak může přeneseně Effatha stále podporovat křesťanskou duchovní hudbu.

⁹² ZONČOVÁ, *Současné tendence v duchovních písních*, 2005, s. 114–115.

⁹³ Jak dokládají mnohé weby nebo vzdělávací kurzy v prostředí CB zaměřené na toto téma, např. kurzy Hudba v církvi organizované ETS (viz kapitola 1), či webový projekt *Svět chval* [online]. Dostupné z: svetchval.cz.

⁹⁴ BÍSOVÁ, *Lilie: Zpravodaj Města Litomyšle*, 2011, s. 6.

⁹⁵ FIŠEROVÁ, Celorepublikový pěvecký sbor Effatha. In: *Magazín* [rozhlas]. Rádio 7, 16. 11. 2022; *Kurz zpěvu. Effatha* [online]. Dostupné z: <https://effatha.cz/kurz>. Neznamená to ovšem, že by se Effatha tomuto hlavnímu proudu zcela vyhýbala, viz oddíl 6.2.

⁹⁶ *Kurz zpěvu. Effatha* [online]. Dostupné z: <https://effatha.cz/kurz>. V prostředí Effathy často známých pod jménem „letní Effatha“.

⁹⁷ *Effatha – pěvecké sdružení*. In: *Křesťanský magazín* [TV]. ČT 2, 26. 3. 2011.

Přesto, že v hlavním sboru působí mnoho zkušených hudebníků, pro řadu zpěváků byla Effatha prvním a někdy zůstává jediným kontaktem s organizovaným produkováním živé hudby. Pro další zpěváky je Effatha lákavá z důvodu odlišnosti hudby, kterou se zabývá, od hlavního proudu v CB. Posledně jmenovaný důvod byl také důvodem, proč své místo v Effathě našla pozdější sbormistryně Hana Fišerová.⁹⁸ Hudební realizace proto zůstává pro zpěváky sboru přínosem.

4.2 Duchovní rovina

Zcela klíčovým přesvědčením, které určuje fungování i cíle Effathy, je křesťanská víra. Určuje jako nejzásadnější z cílů „hodnověrnou Boží oslavu a svědectví o Jeho milosti“.⁹⁹ V okamžiku, kdy by měla upřímná oslava Hospodina ve zpěvu Effathy chybět, přichází o svůj smysl a o to, co ji odlišuje od jiných pěveckých sborů. Tuto odlišnost, že Effatha na rozdíl od mnoha jiných pěveckých sborů zpívá duchovní písně, jejichž obsahu věří¹⁰⁰ a zpívá někomu (Bohu), komu věří, pojmenoval už Tibor Máhrík při vzpomínání na první letní pěvecká soustředění na Staré Turé: „Usilovali sme sa o jednotu v tom, že budeme spievať o tom, v čo veríme a budeme veriť v to, o čom spievame.“¹⁰¹

Právě usilování o soulad mezi obsahem toho, o čem Effatha zpívá, a osobním a společným přesvědčením členů Effathy, je v jejich vidění klíčem k naplňování dalšího cíle. Tím je „misijní činnost prostřednictvím veřejných koncertů“¹⁰² a účasti na křesťanských bohoslužbách. Velký důraz je tak přirozeně kladen na text, cílem je posluchačům předat obsah písní a osobní svědectví o důležitosti a pravdivosti obsahu písní.¹⁰³

I přesto, že těžiště působení tělesa spočívá v především v duchovních cílech, není hudba odsunuta na vedlejší kolej. Cílem Effathy je produkovat co nejkvalitnější hudbu, má totiž „patřit samému Hospodinu“,¹⁰⁴ a tím způsobem využívat Bohem dané lidské tvořivosti

⁹⁸ FIŠEROVÁ, Líbí se mi, že je hudba součástí církve. *Brána*, 2018, s. 8.

⁹⁹ *Nová sezóna zpěvu pro období 2010-2011*, 2009. Archiv Effathy.

¹⁰⁰ FIŠEROVÁ, Líbí se mi, že je hudba součástí církve. *Brána*, 2018, s. 9.

¹⁰¹ MÁHRÍK, *Eben Ezer*, 2012, s. 13.

¹⁰² *Nová sezóna zpěvu pro období 2010-2011*, 2009. Archiv Effathy.

¹⁰³ FIŠEROVÁ, Líbí se mi, že je hudba součástí církve. *Brána*, 2018, s. 9.

¹⁰⁴ TOUŠEK, R., *Příspěvek pro Konferenci CB 2010*, 2010, s. 1. Archiv Effathy.

k vyjádření lásky a oddanosti Bohu. Snaha o hudební kvalitu pouze nemá vést k přílišné profesionalizaci¹⁰⁵ sboru. Na tu je nahlíženo jako na hrozbu pro charakteristickou otevřenou atmosféru Effathy. Obzvláště pro sbormistry Effathy je důležité rozpoznat hranice dané skupiny zpěváků. Jakkoli zdravé ambice by tyto hranice neměly překročit.¹⁰⁶

Slovem, které je často skloňováno ve spojitosti s výše zmíněnými duchovními cíli, je služba. Ta je dvojího druhu. Zaprvé chce Effatha oslavovat Hospodina, a tím sloužit Pánu, jak se k tomu cítí vyzvána spolu s ostatními křesťany mnohými verši ze Starého i Nového zákona.¹⁰⁷ Zadruhé pak chtějí zpěváci Effathy „sloužit“ zpěvem o Kristu svým posluchačům a konečně i sobě samým navzájem. Někteří zpěváci uvádí, že hudební vlohy vnímají jako dar a chtějí je využívat nejen jako hobby, ale také ke službě Bohu.¹⁰⁸ Službou zpěvem v Effathě usilují o „osobní i společný duchovní růst“.¹⁰⁹

O společný duchovní růst se stará také pastor sboru. Připravuje duchovní setkání zpěváků před nebo po zkoušení (např. témata či otázky pro společné rozhovory, přemýšlení nad Biblí, prostor pro modlitby apod.) a slouží místnímu hostitelskému sboru kázáním při nedělní bohoslužbě. Roli pastora zastával v počátcích Effathy společně s rolí sbormistra Bohumír Toušek. Podobně jako mnozí jiní, si i přes veškerou lásku k hudbě nejvíce vážil „jedinečného duchovního prostředí“, které se Effathě podařilo vybudovat a které vnímal jako velkou posilu a obohacení pro její zpěváky.¹¹⁰ Čerpání duchovního povzbuzení je motivem, který se ve výpovědích zpěváků pravidelně vrací.¹¹¹ Pro mnoho zpěváků je také rozhodujícím důvodem, proč si na soustředění stále dělají čas, i když se koná v opačných koutech republiky.

¹⁰⁵ Nikoli v doslovném smyslu získání atributu profese, ale zavádění pravidel, která sbor přibližují tělesům profesionálním, např. povinná docházka, absolvování konkurzu pro vstup do sboru atp.

¹⁰⁶ FIŠEROVÁ, *Moje přemýšlení nad přemýšlením o Effathě*, 2023. Osobní komunikace.

¹⁰⁷ Např. Ž 96: 1-2, Ř 11:21 (CEP).

¹⁰⁸ TOUŠKOVÁ, Effatha. *Brána*, 2010, s. 18, 19.

¹⁰⁹ *Nová sezóna zpěvu pro období 2010-2011*, 2009. Archiv Effathy.

¹¹⁰ *Hudba. Ing. Bohumír Toušek* [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/hudba.htm>.

¹¹¹ TOUŠKOVÁ, Effatha. *Brána*, 2010, s. 18, 19; *Pěvecké celocírkevní sbory do roku 2009*, 2008, 11 s. Archiv Effathy. Viz také oddíl 4.4.

4.3 Propojování lidí

Roman Toušek, který po svém otci převzal roli pastora sboru,¹¹² spatřuje mimořádnost Effathy především ve skloubení „kvalitní duchovní hudby, duchovní služby a propojování lidí napříč církví“. ¹¹³ Poslední zmíněný aspekt, propojování lidí, se děje jak napříč republikou, tak napříč generacemi, na soustředěních hlavního sboru i na letních kurzech, mezi zpěváky navzájem i s místními hostiteli či posluchači.¹¹⁴

Z interního průzkumu prováděného mezi zpěváky hlavního sboru na podzim roku 2023 v rámci posledních soustředění v cyklu 2019 – 2023 vzešlo, že pro zachování Effathy je klíčové zachovat její duchovní ukotvení a její otevřenost každému, nehledě na hudební vzdělání nebo zkušenosti. Zároveň ale také samotní zpěváci určili jako stěžejní právě její celorepublikový a mezigenerační charakter. Fakt, že členové Effathy snáze získávají kontakty a případně navazují přátelství ve sborech CB po celé republice, kam by se jinak podívali jen zřídka, ¹¹⁵ dodává motivaci často dlouhému cestování na jednotlivá soustředění.

Sborové prostředí působí otevřeně, ohleduplně a přátelsky, mezi zpěváky je cítit, že jde všem o stejnou věc.¹¹⁶ Způsob fungování Effathy (ve které se lidé z celé republiky často potkávají v určitých případech pouze na setkáních Effathy párkrát během roku) navíc znamená, že i obyčejná víkendová soustředění, jsou ze společenského pohledu o to intenzivnější.¹¹⁷ Ve spojení s osobní duchovní rovinou, kterou sbor pěstuje, bývá Effatha místem budování silných přátelství, která často přetrvávají i poté, co zpěváci sbor opustí. Řada zpěváků dokonce poznala ve sboru svého životního partnera.¹¹⁸

¹¹² V průběhu covidem poznamenaného cyklu 2019 – 2023 ho ve funkci nahradil kazatel sboru CB v Praze 5, Pavel Bischof. *O nás. Effatha* [online]. Dostupné z: <https://effatha.cz/o-nas>.

¹¹³ TOUŠEK, R., Slavné soubory, kapely a písničky. *Brána*, 2020, s. 7.

¹¹⁴ TOUŠEK, R., Effatha. *Brána*, 2010, s. 37.

¹¹⁵ Tamtéž.

¹¹⁶ Viz MOTÝL, *Zahrada: povídání o skrytém zátiší sborových radostí*, 2012, s. 17.

¹¹⁷ Tím spíše je silnější atmosféra při výjimečných zájezdech. Podobně píše už MOTÝL, *Zahrada: povídání o skrytém zátiší sborových radostí*, 2012, s. 119.

¹¹⁸ TOUŠEK, R., Effatha. *Brána*, 2010, s. 37.

4.4 Přínos pro zpěváky – rozhovory se zpěváky

Anita Vaňková, 53 let, Tábor, učitelka fyziky a hudební výchovy na gymnáziu¹¹⁹

Hudební vzdělání: Konzervatoř Jaroslava Ježka, obor dirigování.

Členem pěveckého sboru Effatha: Nejprve 1990 až 1996, poté od roku 2008 nebo 2009.

Jak si se k Effathě dostala?

Tibor Máhrik, který absolvoval vojenskou službu v Táboře, chodil tehdy k nám do mládeže. V létě pozval naši mládež, abychom se zúčastnili brigády na Staré Turé. Jenže často během týdne přšelo, a venkovní úpravy, které jsme měli na starosti, nebylo možné provádět. A tak bratr Milan Jurčo pozval právě Tibora, aby s námi nacvičil nějaké písně. Byly tam taky nějaké sestry¹²⁰ ještě ze Žižkova. Od té chvíle z mého pohledu můžeme počítat jedny z prvních klíčících kořínku budoucí Effathy.

Proč si se k Effathě připojila, co tě na ní lákalo?

Nemůžu říct kdy jsem se k Effathě připojila, co mě na ní lákalo, protože Effatha vlastně vznikala na podkladu něčeho čeho jsem byla už přímo účastná. A vlastně to bylo to i moje přání, aby tento sbor mohl vzniknout. ... Vedli jsme společné duchovní zápasy a nějakým způsobem vnímali, že je to náš duchovní domov, aniž bychom to asi tímto pojmem popsali. Pro mě to období bylo důležité i z hlediska vztahu s mojí sestrou, kdy jsme měly možnost být si blíží, než bychom asi bývaly měly bez Effathy. Moje v určitý čas nejlepší kamarádka z vysokoškolské křesťanské skupinky, moje spolubydlící z koleje a také přátelé od nás ze sboru z Tábora, všichni v určitý čas zpívali v Effathě.

Proč jsi z Effathy odešla?

První období mého působení v Effathě skončilo v roce 1996, kdy jsem se vdala, a pak už jsem nejezdila, dokud byly děti malé. Rok, kdy jsem se znovu vrátila do Effathy, je rok 2008 nebo 2009, od té doby zase jezdím stále.

Co tě v Effathě drželo a drží doted'?

¹¹⁹ Všechny odpovědi v této kapitole byly získány z elektronické komunikace s jednotlivými respondenty.

¹²⁰ Členové Církve bratrské o sobě navzájem uvažují jako o „bratřech a sestřích v Kristu“.

Nikdy pro mě nebyl cíl vystoupit na koncertě, spíš bych řekla, že cílem je výsada zpívat bohaté duchovní texty a přemýšlet nad nimi. A slyšet ostatní, jak zpívají dobře, výsada připojit se k těm, kteří jsou lepší než já. Vždycky jsem prožívala to, že sama nedokážu zpívat příliš dobře, ale ve společenství s ostatními mi to jde lépe. Při zpívání sborových písní nejintenzivněji prožívám boží blízkost a přítomnost, Jeho dotek. Hudba spojená s duchovním textem promlouvá k mému srdci i k mým myšlením mnohem silněji než samotné slovo. Popravdě řečeno, nevyhledávám příliš koncerty ani poslouchání písní, nejvíc ze všeho mě oslovuje, když písně mohu sama zpívat. Text je pro mne zásadnější než druh hudby, té se přizpůsobím. Pokud mám však problém s textem, s jeho významem, že mu nerozumím anebo přímo nesouhlasím, nemůžu pak píseň zpívat. To se mi ale stane výjimečně.

Výše řečené mě tedy drží stále v touze být součástí tohoto pěveckého sboru, který chce inspirovat k chvále Hospodina, ale který je také prostorem, kde přímo můžeme chválit. Samozřejmě i pro mě jsou velmi důležité mezilidské vztahy. Mnohá přátelství přetrvala desetiletí. Cení si důvěry, vzájemného porozumění a moudrosti, kterou nacházím mezi námi. Také povzbuzení uprostřed zápasů, otázek. Znovu je to prostor pro mě a mojí sestru a to mě těší, že máme něco společného. Vážím si tohoto času, že mohu být součástí Effathy a vím, že to není navždycky, tak se z toho raduju, že ještě můžu zpívat. Nechci zapomenout na velké množství legrace a zábavy, které jsme si za ty roky užili. Je nám spolu dobře.

Jiří Lachman, 68, Trhový Štěpánov, důchodce

Hudební vzdělání: Šest let jsem se učil na housle v hudební škole.

Členem pěveckého sboru Effatha: Od roku 2005.

Jak si se k Effathě dostal?

V létě v roce 2005 mě oslovil Bohumír Toušek, že hledá tenory do sboru pro turné ve Švédsku. Byl tenkrát takový nedostatek, že tenor zpívala děvčata z altu. Přijel jsem na dvě poslední zkoušky a jel jsem.

Proč si se k Effathě připojil, co tě na ní lákalo?

Dělalo mi radost si kvalitně zazpívat. Zpěv venkovského sboru mě neuspokojoval. Líbila se mi atmosféra ve sboru a navázal jsem nová kamarádství. Dobře se cítím mezi mladou generací.

Co tě v Effathě drží doted'?

Doted' mě drží přátelské vztahy, hudba, náročnost na kvalitní zpěv, ke kterému nemám jinde příležitost.

Ondřej Šimek, 41 let, Černošice, inženýring

Hudební vzdělání: Dva cykly flétny na základní umělecké škole, pak studium dospělých.

Členem pěveckého sboru Effatha: Mezi lety 1999 a 2016.

Jak si se k Effathě dostal?

O Effathě jsem věděl kvůli CD, co jsme měli doma. Ta mi přišla dobrá. Říkal jsem si, že by se mi líbilo takhle zpívat. Pak jsem zjistil, že kamarádka z mládeže tam zpívá, tak jsem se jí na to ptal, jak to tam chodí, a ona mě pak pozvala. Jinak se tomu také asi říká, že jsem se tam pozval sám.

Proč si se k Effathě připojil, co tě na ní lákalo?

Zpívání mě obecně dost bavilo, zlákal mě tedy zpěv, repertoár, kvalita, kterou to mělo (asi o kus vyšší, než jak jsem byl do té doby zvyklý).

Co tě v Effathě drželo dokud si v ní zpíval?

Brzo tam přibyly vztahy, které pro mě byly cenné. Co si pamatuju, na začátku se tam zpěvu věnovalo hodně času a úsilí, ale stejně vždycky nějak byla možnost si popovídat o všem možném, třeba i o víře. Později zpěv jako motivace ubyl, tou dobou už se méně zpívalo a asi i úroveň klesla. Ale vztahy jako motivace zůstaly.

Proč si z Effathy odešel?

Jeden důvod byl rodinný, přišlo mi, že bych asi spíš měl být víc doma. Krom toho, se tou dobou osazenstvo hodně obměňovalo. Viděl jsem u sebe menší chuť se pořád seznamovat s dalšími a dalšími lidmi. Ne, že bych to nedělal vůbec, ale nepřetrhl jsem se. Mnohem radši

jsem se bavil se starými kamarády. A do nějaké míry jsem byl také součástí skupiny, která neměla už vlastně vůbec žádnou chuť se bavit s jinými. Přišlo mi, že takhle to fungovat nemůže nebo aspoň nemá a že je tedy na čase pro tu skupinu odejít a pro mě pomalu taky. Tak jsme to tak nějak spojili.

Veronika Táchová, 21 let, Ústí nad Labem/Praha, veterinární sestra

Hudební vzdělání: Žádné.

Členem pěveckého sboru Effatha: Mezi lety 2016 a 2023.

Jak si se k Effathě dostala?

Přes moji kamarádku, kterou její maminka, která ve sboru zpívala, přihlásila na letní Kurz zpěvu. Tak jsme jely se sestrou taky.

Proč si se k Effathě připojil, co tě na ní lákalo?

Do velké Effathy jsem pak šla hlavně díky dlouholetým přátelstvím z letních kurzů.

Co tě v Effathě drželo dokud si v ní zpívala?

Přátelství, společné chválení Boha, obecně milé přijímající křesťanské společenství. Díky těmto věcem jsem mohla na Effathě duchovně čerpat. Přestože se jedná o službu, byla to pro mě služba osvěžující a nevyčerpávající.

Proč si z Effathy odešla?

Mám momentálně jiné, pracovní priority a časově nelze oboje skloubit.

5 Činnost a organizace

5.1 Hlavní sbor

Zásadní činností Effathy zůstává především hlavní, celorepublikový smíšený pěvecký sbor. Působí nepřetržitě od roku 1993, ačkoli se v průběhu let měnila jeho organizace a způsob fungování. Od roku 2010 pracuje ve tříletých sezónách (cyklech). Během každého roku sezóny se sbor schází k pěti soustředěním.¹²¹ V posledních sezónách nejčastěji jednou za dva měsíce s výjimkou letních měsíců; tedy v lednu, březnu, květnu, září a listopadu.

Malému počtu zkoušek amatérského sboru je přizpůsobena také jejich náplň v jednotlivých letech cyklu. V praxi to znamená, že v prvním roce (popř. roce a půl) daného cyklu jsou soustředění pouze jednodenní a jejich náplní je pouze nacvik nového repertoáru. Až od druhého roku se začíná vystupovat alespoň s nacvičenou částí repertoáru. Zpočátku pouze na nedělních bohoslužbách v hostitelském sboru CB. Ve třetím roce se pak s nacvičeným repertoárem kromě bohoslužeb vystupuje na sobotních koncertech.¹²²

Členem Effathy se člověk stává přihlášením na daný cyklus.¹²³ Otázka závazné účasti na soustředěních je nicméně poměrně komplikovaná a míra tolerance v přístupu k ní se v průběhu let vyvíjela často tam a zase zpátky. Docházka nikdy nebyla explicitně povinná. Vůči zpěvákům amatérského sboru, kteří musí za soustředěními často hodně cestovat, to nebylo považováno za vlídné gesto, navíc by patrně mělo za následek jejich úbytek.¹²⁴ K tomu může ovšem vést také naopak příliš benevolentní přístup. Těleso má pak na každém soustředění jiné složení, což ztěžuje práci na předem nacvičovaném repertoáru.

¹²¹ *Hudba. Ing. Bohumír Toušek* [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/hudba.htm>; *O nás. Effatha* [online]. Dostupné z: <https://effatha.cz/o-nas>.

¹²² FIŠEROVÁ, Líbí se mi, že je hudba součástí církve. *Brána*, 2018, s. 9; *Hudba. Ing. Bohumír Toušek* [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/hudba.htm>.

¹²³ V sezóně 2024 – 2026 se první setkání konalo 27. ledna 2024 a bylo koncipované jako nezávazné a orientační. Přihlášeným zpěvákům byl rozeslán závazný přihlašovací formulář k pokračování ve zbytku cyklu. *Nová tříletá sezóna hlavního sboru*. In: *Effatha* [online]. Dostupné z: <https://effatha.cz/nova-trileta-sezona...>

¹²⁴ *Pěvecké celocírkevní sbory do roku 2009*, 2008, 11 s. Archiv Effathy.

Toto dilema je zpravidla řešeno nějakým druhem kompromisu. Vyplněním přihlášky se zpěvák zavazuje k účasti na soustředěních sboru nebo alespoň k maximálnímu úsilí zúčastnit se co největšího počtu soustředění. Počítá se se zodpovědným přístupem zpěváků, kteří se ke službě zpěvem v Effathě zavázali. Absence na soustředěních sboru měla různé následky. Například neúčast na soustředění předcházející vystoupení znamenala nemožnost se sborem vystoupit. Dvě absence za sebou mohly znamenat takřka ukončení členství.¹²⁵ V současnosti je snaha na zpěváky apelovat, aby nechyběli na více než dvou zkouškách během roku. Po jakékoli absenci je na jejich vlastní zodpovědnosti, aby se repertoár doučili samostudiem, popř. za pomoci vedoucího hlasové skupiny.

Historicky stála veškerá práce s hlavním sborem Effathy převážně na sbornístru, pastorevi a organizátorovi v jedné osobě, Bohumíru Touškovi. Postupem času se vyprofilovaly samostatné role pro pastora a především manažera sboru, který má na starosti jak přípravu jednotlivých soustředění, tak komunikaci se zpěváky. Řadu let tuto pozici (mimo Bohumíra a Romana Touškovi) zastávala Jana Petriláková,¹²⁶ kterou nahradil Filip Smola.¹²⁷ Do budoucna je snahou Effathy rozšířit své vedení¹²⁸ mezi vícero týmů s dílčí odpovědností zabývajících se různými složkami fungování sboru (např. koordinace hudebního doprovodu, zajištění rozezpívání, organizace duchovního programu atd.). Na vedení hlavního sboru se kromě všech tří sbornístrů, manažera a pastora sboru podílí také zástupce zpěváků.¹²⁹

Cílem vedení hlavního sboru Effathy je vybrat data soustředění (většinou na následující kalendářní rok), ve kterých je poté úkolem manažera sboru zajistit místo pro soustředění a případný koncert, a naplánovat průběh konkrétního soustředění. Zpěváci jsou o následujícím soustředění vždy dopředu informováni.

¹²⁵ TOUŠEK, B., *Zpráva dirigenta o 1. soustředění celocírkevního pěveckého sboru konaného v Poděbradech 19. – 20. dubna 2008*, 2008, s. 1. Archiv Effathy.

¹²⁶ Např. PETRILÁKOVÁ, *Informace k soustředění v Brně 9. – 11. 4. 2010*, 2010. Archiv Effathy.

¹²⁷ Ten nejprve spolupracoval s Jaromírem Krátkým, který v roce 2024 na vlastní žádost pozici opustil. *Kontakt. Effatha* [online]. Dostupné z: <https://effatha.cz/kontakt>.

¹²⁸ Některé kroky v tom již Effatha podnikla. Počínaje rokem 2024 má poprvé v historii více sbornístrů, viz oddíl 3.3.

¹²⁹ *Kontakt. Effatha* [online]. Dostupné z: <https://effatha.cz/kontakt>.

Soustředění hlavního sboru začínají v pátek večer,¹³⁰ kdy se zpěváci Effathy postupně sjíždějí do hostitelského sboru CB. Ještě během večera probíhá krátká zkouška, pro připomenutí některých (např. obtížnějších) repertoárových kusů, a také krátký duchovní program. K ubytování jsou využity převážně sborové prostory, část zpěváků má možnost zůstat v některé ze sborových rodin. V sobotu se po duchovním programu a rozezpívání koná první část zkoušky, rozdělená na dvě poloviny, až do doby oběda.¹³¹ V odpoledních hodinách nejprve krátce pokračuje zkouška, po které následuje zvuková zkouška v místě konání koncertu.¹³² Ten se může konat na stejném místě tedy v modlitebně CB, nežádka se koná také v jiném místním kostele.¹³³ Večer po modlitební chvíli nebo jiném duchovním programu je ještě krátký čas pro nácvik speciálního repertoáru¹³⁴ na nedělní bohoslužbu. Po jejím skončení a závěrečném společném obědě soustředění končí.¹³⁵

Další činností Effathy byla nahrávací a vydavatelská činnost. Na tu kladl důraz především Bohumír Toušek. Měla sloužit jako jeden z výsledků práce a zachycení úsilí sboru v předešlém období¹³⁶ a také jako další možnost evangelizace (ve formě hudebního nosiče). Zatím poslední nahrané CD, „Veselme se, křesťané“, vydala Effatha v roce 2010.¹³⁷ Společně s dalšími CD (čtyři hlavního sboru a jedna nahrávka muzikálu „Noemovi psi“ dětského sboru a sboru dorostu) a živou nahrávku závěrečného koncertu Kurzu zpěvu 2021 (včetně dvou skladeb ve světové premiéře) Effatha zveřejnila na streamovacích

¹³⁰ Tuto možnost mají zpěváci obvykle i v průběhu prvního roku, kdy se zkouška koná pouze během soboty. Pro některé by vzhledem k množství cestování nebylo možné dostat se na určené místo dostatečně brzo v sobotu ráno.

¹³¹ Občerstvení jsou nejčastěji obstarána dobrovolníky z místního sboru CB. Např. PETRILÁKOVÁ, *Informace k soustředění v Brně 9. – 11. 4. 2010*, 2010. Archiv Effathy.

¹³² Pokud se jedná o soustředění během kterého ještě Effatha nekonzertuje, je odpoledne vyplněno další zkouškou. PETRILÁKOVÁ, *Informace k soustředění v Brně 9. – 11. 4. 2010*, 2010. Archiv Effathy.

¹³³ Zejména pokud modlitebna CB nevyhovuje velikostí či akustikou nebo v případě zaběhlých vztahů s jiným křesťanským společenstvím ve městě.

¹³⁴ Viz oddíl 6.2.

¹³⁵ Někteří zpěváci odjíždí již po sobotním koncertu, často kvůli povinnostem ve svých domovských sborech CB.

¹³⁶ TOUŠEK, B., *Informace k nahrávání*, 2009. Archiv Effathy; *Oznámení o vydání nového MC*, Adresováno OSA. Archiv Effathy; *Pěvecké celocírkevní sbory do roku 2009*, 2008, 11 s. Archiv Effathy.

¹³⁷ PETRILÁKOVÁ, *Zpráva za pěvecké sbory Effatha*, 2010. Archiv Effathy.

platformách.¹³⁸ V plánu je také digitalizace a zveřejnění řady starších magnetofonových kazet.

Mezi mimořádné činnosti hlavního sboru patřily občasné výjezdy nebo turné. Prozatím posledního výjezdu, do Švédska na přelomu srpna a září roku 2023, se ovšem nezúčastnil hlavní sbor jako takový, ale příležitostný sbor složený z členů hlavního sboru v mládežnickém věku a starších účastníků letních kurzů zpěvu. Cílem bylo navštívit a povzbudit sbory švédské církve „Equmeniakyrkan“, které se potýkají s úbytkem členů.

V neposlední řadě je tradiční akcí hlavního sboru Effathy Adventní setkání. Při něm hlavní sbor vystupuje na koncertě s jakýmkoli jiným sborem Effathy, který v daný moment existuje. Na Adventním setkání 2023 vystoupil kromě sboru hlavního a výše zmíněného „švédského sboru“ také sbor „letní Effathy“.¹³⁹

5.2 Kurzy zpěvu

Od svého vzniku v roce 1993 prošly letní Kurzy zpěvu pod hlavičkou Effathy četnými změnami. Vystřídaly řadu míst v republice, než se po deseti letech ustálily v Litomyšli.¹⁴⁰ Měnilo se také věkové rozpětí kurzu. Střídavě byl určen dětem od 12 do 17 let, od 7 do 12 let a později také mladistvým od 17 let výše. V posledních letech je „týdenní pěvecký a hudební pobyt“¹⁴¹ otevřen dětem od 9 let, vrchní hranici tvoří často mladí lidé do 25 let. Ti jsou samozřejmě na kurzu v jiné roli než mladší děti, ale „právě motiv setkání a vzájemného ovlivňování a pomoci napomáhá začínajícím i zkušeným zpěvákům najít nový rozměr smyslu hudby“.¹⁴²

Prázdninové kurzy Effathy se postupem času rozšířily a získaly v kruzích CB na popularitě. Pravidelně je během několika hodin od spuštění registrace naplněna kapacita, stanovená na 90 účastníků, další zájemci čekají jako náhradníci. Hranice je stanovena jak z důvodu kapacity ubytovacího zařízení, tak z důvodu složitosti koordinace početnějšího

¹³⁸ *Discography*. In: *Spotify* [online]. Dostupné z: <https://open.spotify.com/artist/...>

¹³⁹ 25.11.2023: *Adventní koncert Effatha*. In: *YouTube* [online]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/live/...>

¹⁴⁰ Viz oddíl 3.3.

¹⁴¹ *Kurz zpěvu. Effatha* [online]. Dostupné z: <https://effatha.cz/kurz>.

¹⁴² Tamtéž.

množství zpěváků. Hlavním vedoucím a koordinátorem kurzů je Roman Toušek, hlavní sbormistryní Hana Fišerová. Kolem ní se zformoval tým hudebníků a učitelů,¹⁴³ kteří se podílejí na hudební i mimohudební práci s dětmi. O zázemí pro zpěváky se kromě personálu Domova dětí a mládeže, kteří připravují předem objednané obědy a zajišťují úklid společných prostor, stará skupina vedoucích, která má na starosti kuchyni a připravuje účastníkům snídani, svačiny a večere.

Přihlásit se může každý, jediným teoretickým požadavkem je zcela základní schopnost intonace.¹⁴⁴ Na kurzu je ovšem snahou pracovat i s dětmi, které se jeví jako muzikálně neobdarované nebo s chlapci procházející mutací hlasu v pubertě.¹⁴⁵ Jedním z cílů kurzů je praktická výchova k hudebnosti, a v různé míře také základy hudební teorie (např. intervaly, tóny durové stupnice atd.) a základní zásady zdravého pěveckého projevu.¹⁴⁶ I tímto způsobem si Effatha připravuje podhoubí pro hlavní sbor.¹⁴⁷

Druhou důležitou výchovnou složkou je výchova duchovní.¹⁴⁸ Po duchovní stránce se zpěvákům věnuje Roman Toušek za občasnou spolupráce s kazatelem místního sboru CB. Každé dopoledne kurzu začíná duchovním programem, tzv. „ducháčem“.¹⁴⁹ Může jít o společné čtení biblického příběhu, sdílení osobního svědectví některým z vedoucích kurzu (popř. některým z účastníků) nebo o krátkou modlitební chvíli, na které navazují večerní diskuzní skupinky. V nedávné historii letní Effathy byl také obvykle jeden z večerů kurzu vyhrazen pro tzv. večer chval.¹⁵⁰

¹⁴³ *Kurz zpěvu. Effatha* [online]. Dostupné z: <https://effatha.cz/kurz>. Např. sbormistryně dětského pěveckého sboru Mezissimo, Marta Světlíková. *O sboru. Mezissimo* [online]. Dostupné z: <http://www.mezissimo.com/...>

¹⁴⁴ *Effatha* [online]. Dostupné z: <https://effatha.cz/>.

¹⁴⁵ TOUŠEK, R., *Zpěv v dorostu*, 1999, s. 4. Archiv Effathy.

¹⁴⁶ *Effatník*, 1999, s. 4, Materiál pro účastníky Kurzu zpěvu v Čáslavi 7. – 14. 8. 1999. Archiv Effathy; *Effatha – pěvecké sdružení*. In: *Křesťanský magazín* [TV]. ČT 2, 26. 3. 2011.

¹⁴⁷ TOUŠEK, R., *Kurz zpěvu 1999 – základní informace*, 1999. Archiv Effathy; BÍSOVÁ, *Lilie: Zpravodaj Města Litomyšle*, 2011, s. 6.

¹⁴⁸ *Kurz zpěvu. Effatha* [online]. Dostupné z: <https://effatha.cz/kurz>.

¹⁴⁹ *Effatník*, 1999, s. 4, Materiál pro účastníky Kurzu zpěvu v Čáslavi 7. – 14. 8. 1999. Archiv Effathy.

¹⁵⁰ Pod spojením „večer chval“ se napříč denominacemi rozumí křesťanským setkáním zahrnující písně díky a chvály, zpívané modlitby, osobní svědectví nebo čtení popř. výklad Bible. Např. *O nás. Večery chval* [online]. Dostupné z: <https://www.vecerychval.cz/strana/o-nas>.

Počínaje první zkouškou kurzu, na které mají zpěváci první možnost seznámit se s novým repertoárem,¹⁵¹ vzniká z účastníků kurzu dočasný sbor „malé Effathy“.¹⁵² V průběhu následujícího týdne nacvičuje tento sbor repertoár na závěrečný koncert. Zpěváci, rozdělení do několika menších skupin, střídají v průběhu dopoledne po duchovním programu různé písně s různými učiteli. Tímto způsobem je dosaženo větší možnosti interakce mezi učiteli a zpěváky, stejně jako větší různorodosti v nácvičce. Ve zkouškách se pokračuje také v části odpoledne, po poledním klidu. Na ten je kladen poměrně velký důraz. Týden plný zpěvu a dalších aktivit je psychicky i fyzicky vyčerpávající a dětem se klade na srdce, aby se pokusily odpočívat. Ustoupilo se od poslechu hudby, kterým byl polední klid na některých kurzech v minulém století nahrazován.¹⁵³

Pro děti je v odpoledních a podvečerních hodinách obvykle přichystán program v podobě společných her nebo sportování. Výhodou konání kurzů v Litomyšli je možnost využití klášterní zahrady. Ačkoli se v areálu Domova mládeže při Střední pedagogické škole Litomyšl nachází multifunkční sportovní hřiště, jsou právě klášterní zahrady mezi dětmi oblíbeným místem pro večerní zábavu, jako např. večerníčky hrané generací mládežníků. V průběhu týdne je také zpravidla jeden večer vyhrazen pro tzv. „Koncertík“. Na něj mohou účastníci přihlásit svá hudební vystoupení (např. představit nějaký z výsledků své práce na ZUŠ), oblibě se těší také různé scénky a další zábavná vystoupení.

Starší účastníci kurzu mají ve vztahu k dětem také další „povinnosti“. Ve vhodném poměru dostává první večer kurzu skupina mládeže na starost skupinu mladších dětí, kterým s nadsázkou „suplují rodiče“.¹⁵⁴ Jejich úkolem je na tuto skupinu dohlédnout při přechodech z místa na místo nebo při večerce. Zároveň s dětmi (a některým z vedoucích) tvoří večerní diskuzní skupinky (viz výše).

¹⁵¹ V 90. letech se pro urychlení práce na kurzu konal přípravný týden, na kterém se učila intonace jednotlivých skladeb, případně regionální zkoušky rodičů s dětmi přihlášenými na kurz. TOUŠEK, R., *Kurz zpěvu 1999 – základní informace*, 1999. Archiv Effathy.

¹⁵² Další z označení odlišující sbor pěveckých kurzů od hlavního sboru, tj. „velké Effathy“. VESELÁ, Velká Malá Effatha. *Brána*, 2019, s. 4 (v rubrice iNform, dále stejně tak).

¹⁵³ *Effatník*, 1999, s. 4, Materiál pro účastníky Kurzu zpěvu v Čáslavi 7. – 14. 8. 1999. Archiv Effathy.

¹⁵⁴ Tamtéž; VESELÁ, Velká Malá Effatha. *Brána*, 2019, s. 4.

Celá práce kurzu směřuje k veřejnému vystoupení. Jedno se může konat už v průběhu týdne, nejčastěji v piaristickém kostele Nalezení svatého Kříže v Litomyšli, a pro zpěváky bývá první ochutnávkou společného zpěvu ve velkém prostoru. Vrcholem je ovšem závěrečný koncert, který se tradičně koná v kostele Povýšení svatého Kříže v Litomyšli.¹⁵⁵ Tímto koncertem také kurz končí.

Mimo letní kurzy a občasnou účast na Adventním setkání se Effatha historicky také zasazovala o výchovu mladých zpěváků pořádáním seminářů na téma zpěvu dorostu a mládeže na různých církevních akcích. Důraz přitom kladla na práci s „nezpěváky“ a na konkrétní kroky, kterými naučit dítě základy intonace. Na druhou stranu také zaměřovala pohled na vedoucí zpěvu a jejich připravenost jak po stránce hudebně-pedagogické, tak po stránce duchovní.¹⁵⁶

5.3 Nová činnost

Kromě zaběhlých činností hledá Effatha dále nové způsoby, jak se angažovat. Jedním takovým způsobem je uspořádání akce „Art Camp Kenya“.¹⁵⁷ Tato idea vzešla z iniciativy sbormistryně Effathy Hany Fišerové, která Keňu navštívila v roce 2023. Ve spolupráci s neziskovou organizací ShineBean¹⁵⁸ vyučovala hudbu a hru na klávesy v improvizovaných podmínkách v oblasti Bondo na břehu Viktoriina jezera.¹⁵⁹ Na základě práce její a týmu dobrovolníků, který se kolem ní vytvořil, a ve spolupráci se členy místní církve, se podařilo na druhou polovinu srpna roku 2024 naplánovat konání dvou multižánrových uměleckých táborů v západní Keni. Každého z nich by se mělo odhadem účastnit na 150 až 200 místních dětí, jimž bude zároveň zajištěno stravování.¹⁶⁰

¹⁵⁵ TOUŠKOVÁ, Lilie: *Zpravodaj Města Litomyšle*, 2010, s. 16; BÍSOVÁ, Lilie: *Zpravodaj Města Litomyšle*, 2011, s. 6.

¹⁵⁶ TOUŠEK, R., *Zpěv v dorostu*, 1999, 4 s. Archiv Effathy.

¹⁵⁷ *Art Camp Keňa* [online]. Dostupné z: <https://effthacamp.wixsite.com/kenya/cs>.

¹⁵⁸ Česká nezisková organizace působící v oblasti vzdělávání dětí a zemědělství, jejíž snahou je podporovat pěstování tradičních afrických plodin a potírat předsudky a stereotypy o afrických komunitách mezi jejími samotnými členy. Koná také osvětu o problematice v České republice. O nás. *ShineBean* [online]. Dostupné z: <https://shinebean.org/o-nas/>.

¹⁵⁹ *About us. Art Camp Keňa* [online]. Dostupné z: <https://effthacamp.wixsite.com/kenya/cs/about-us>.

¹⁶⁰ *The Project. Art Camp Keňa* [online]. Dostupné z: <https://effthacamp.wixsite.com/kenya/cs/the-project>.

Náplní kempu budou „workshopy ve všech uměleckých oborech a sportu“.¹⁶¹ Výsledkem uměleckých workshopů by měl být společný projekt na téma svoboda. „Život v Boží svobodě“ je zároveň zastřešujícím tématem celé akce a výchozím bodem pro duchovní programy, které budou součástí kempu. Cílem akce je podpořit růst místní komunity a zejména jejich dětí¹⁶² a „umožnit mladým nadaným lidem v Keni rozvinout svoje umělecké schopnosti“.¹⁶³ Organizátoři projektu si také kladou za cíl sdílet osobní vztah s Bohem v místní komunitě, upevňovat víru v Krista mezi jejími členy a poukazovat na tvořivost jako na jeden ze způsobů vztahování se k Bohu.¹⁶⁴

V týmu 13 dobrovolníků je zastoupen i jeden ze zpěváků Effathy, která se spolu se sborem CB Network Praha podílí na spolupořádání projektu.¹⁶⁵ V případě získání dostatečného množství financí a úspěšného průběhu letních kempů je cílem Hany Fišerové působit v Keni i v následujícím školním roce 2024/25. Konkrétně otevřít celoroční multižánrovou školu pro místní mladé muzikanty.¹⁶⁶

5.4 Organizačně právní zakotvení

Organizační a finanční zázemí pěveckého sboru Effatha zajišťuje zapsaný spolek¹⁶⁷ Effatha se sídlem v Pardubicích. Statutárním zástupcem spolku je Roman Toušek. Spolek je neziskovou organizací, případné příjmy mohou tvořit dary, dotace, granty a účastnické poplatky a případné příjmy z činnosti spolku (koncerty, publikování, vydávání hudebních nosičů). Příjmy spolku jsou používány na činnost sdružení (viz výše).¹⁶⁸

¹⁶¹ *The Project. Art Camp Keňa* [online]. Dostupné z: <https://effathacamp.wixsite.com/kenya/cs/the-project>.

¹⁶² Tamtéž.

¹⁶³ Nový projekt - "Effatha Kenya." In: *Effatha* [online]. Dostupné z: <https://effatha.cz/novy-projekt...kenya>.

¹⁶⁴ *The Project. Art Camp Keňa* [online]. Dostupné z: <https://effathacamp.wixsite.com/kenya/cs/the-project>.

¹⁶⁵ Nový projekt - "Effatha Kenya." In: *Effatha* [online]. Dostupné z: <https://effatha.cz/novy-projekt...kenya>.

¹⁶⁶ Tamtéž.

¹⁶⁷ *Stanovy občanského sdružení*, s. 1. Archiv Effathy. Dříve občanské sdružení. Účinností zák. 89/2012 Sb., občanského zákoníku se automaticky stalo zapsaným spolkem.

¹⁶⁸ *Stanovy občanského sdružení*, s. 1. Archiv Effathy.

Effatha nepodléhá přímé správě CB (ani jiné církve). Raději je přidruženou součástí její činnosti a minimálně Radu Církve bratrské o své činnosti průběžně informuje.¹⁶⁹

5.5 Omezení současné práce a možnosti jejich budoucího řešení

Existuje mnoho faktorů, které přirozeně limitují činnost pěveckého sboru Effatha. Řada z nich, jako např. četnost setkání nebo volba repertoáru, ovšem vychází ze samotné podstaty sboru, tj. z jeho celorepublikového charakteru nebo křesťanského založení. Odstranění těchto limitujících faktorů by mělo za následek proměnu samotné podstaty Effathy, na což je v řadách sboru nahlíženo negativně.

Mimo výše zmíněné, je jedním z hlavních faktorů, který potenciálně klade limit současné práci sboru, je původ většiny zpěváků z okruhu CB. Její členové tvoří naprostou většinu¹⁷⁰ zpěváků. Ačkoli Effatha nepodléhá správě CB (viz výše), sbor samotný se profiluje jako „sbor Církve bratrské“¹⁷¹ a je tak v CB také vnímán. Effatha je zároveň „otevřena spolupráci se všemi křesťanskými církvemi“,¹⁷² historické pokusy mezi nimi nabídnou možnost zpěvu v pěveckém sboru Effatha¹⁷³ ovšem k větší diverzifikaci nevedly. Rozšíření povědomí o Effathě mezi další české křesťanské církve a účast zpěváků z nich by dávalo možnost ke vzájemnému duchovnímu i hudebnímu obohacení a nalezení nových vůdčích osobností. Zároveň by také dalo sboru možnost sloužit většímu množství lidí.

Dalším limitem fungování pěveckého sboru je velká časová i emocionální zátěž, kterou práce v Effathě představuje zejména pro sbormistra, ale i pro vedení sboru. Všichni tyto lidé se Effathě věnují ve svém volném čase. Zmiňované rozšíření vedení a rozložení zejména organizačních, ale také hudebních odpovědností mezi více zpěváků je jedním z možných řešení a aktuálních cílů sboru.

¹⁶⁹ Kurz zpěvu. *Effatha* [online]. Dostupné z: <https://effatha.cz/kurz>; *Effatha – Mužský sbor CB 1999*. 1999, 1 s. Archiv Effathy; TOUŠEK, R., *Příspěvek pro Konferenci CB 2010*, 2010, s. 1. Archiv Effathy.

¹⁷⁰ Viz kapitola 1 nebo také *Effatha – Mužský sbor CB 1999*. 1999, 1 s. Archiv Effathy.

¹⁷¹ *O nás. Effatha* [online]. Dostupné z: <https://effatha.cz/o-nas>.

¹⁷² Kurz zpěvu. *Effatha* [online]. Dostupné z: <https://effatha.cz/kurz>.

¹⁷³ Údajně bylo dohodnuto s nejvyššími představiteli Českobratrské církve evangelické, že mohou v Effathě zpívat. V plánu bylo oslovení Bratrské jednoty baptistů (BJB), Evangelické církve metodistické (ECM) nebo církve Křesťanské společenství (KS). *Effatha – Mužský sbor CB 1999*. 1999, 1 s. Archiv Effathy.

V neposlední řadě omezuje práci Effathy neefektivní komunikace mezi zpěváky a vedením sboru. Tento faktor komunikace úzce souvisí s předchozím limitem přílišné zátěže, kterou množství organizačních povinností představuje pro vedení sboru. Ke komunikaci informací ohledně budoucích soustředění či jiných akcí a výzvam k přihlášení se na ně dochází prostřednictvím hromadných e-mailů zpěvákům. Přihlašování se na konkrétní soustředění pak probíhá formou online dotazníku. Noty pro zpěváky a případné party pro hudebníky jsou k dispozici na vybraném „cloudovém úložišti“ nebo jsou také rozesílány e-mailem. Tato roztržitost často vede k zpomalení komunikace mezi sborem a zpěváky.

Pro bezprostřední komunikaci mezi zpěváky byl jako část řešení problému vytvořen skupinový chat v aplikaci „WhatsApp“, který je se ukázal jako více interaktivní než standartní e-mailová korespondence. Další zvažovanou možností do budoucna je přechod na platformu „Sborio“.¹⁷⁴ V současnosti neziskový projekt vzniknul na základě diplomové práce Jakuba Kratochvíla „Vývoj informačního systému pro umělecké spolky“ na Fakultě informatiky a statistiky Vysoké školy ekonomické v Praze.¹⁷⁵ Sborio umožňuje plánovat události a sledovat jejich účast, sdílet příspěvky a informace, vést diskuze, zadávat úkoly, ukládat notové a další materiály aj.¹⁷⁶

¹⁷⁴ *Sborio: věnuj se umění* [online]. 2023. Dostupné z: <https://sborio.cz/>.

¹⁷⁵ KRATOCHVÍL, *Vývoj informačního systému pro umělecké spolky*, 2022, 78 s.

¹⁷⁶ *Sborio: věnuj se umění* [online]. 2023. Dostupné z: <https://sborio.cz/>.

6 Hudba pěveckého sboru Effatha

6.1 Dispozice sboru

Effatha je smíšený pěvecký sbor sestávající se ze čtyřiceti až devadesáti zpěváků. Do cyklu 2019 – 2023 se např. přihlásilo 104 zpěváků, z různých důvodů ho dokončilo 72 z nich. Ani jeden z těchto krajních extrémů není příliš obvyklý. Průměrné množství zpěváků na tom či onom soustředění se pohybuje kolem šedesáti. Nejvíce jsou zastoupeny ženské hlasy, kterých je přibližně jednou tolik, co hlasů mužských.¹⁷⁷

„Těleso se nerodilo konkurzním způsobem“¹⁷⁸ a i dnes vnímá jako své poslání být otevřené všem zájemcům o sborový zpěv a své zpěváky pěvecky i hudebně pokud možno rozvíjet.¹⁷⁹ Vstupní úroveň je ovšem velmi různorodá a není vždy možné v malém počtu zkoušek dosáhnout velkého zlepšení, což do jisté míry omezuje možnosti sboru.¹⁸⁰ Tohoto problému, tedy snahy o co nejlepší práci s „omezenými možnostmi“, si všímá také např. Motýl.¹⁸¹

6.2 Repertoár

Repertoár pěveckého sboru Effatha byl přesto „od prvopočátku sestavován ve veliké šíři a rozmanitosti“.¹⁸² Tato vize, kterou měl na mysli už Tibor Máhrik nebo Bohumír Toušek, se postupem času stala hlavní hudební charakteristikou sboru. Velkou pestrost označuje za důležitou i sbormistryně Effathy Hana Fišerová.¹⁸³

¹⁷⁷ EFFATHA. *Seznam přihlášených zpěváků*. V cyklech 2019 – 2023, 2024 – 2026. Archiv Effathy.

¹⁷⁸ MÁHRIK, Eben Ezer. *Dialóg*, 2012, s. 13.

¹⁷⁹ Viz oddíl 4.1.

¹⁸⁰ Viz oddíl 5.5. Máhrik zároveň zmiňuje, že tento způsob sestavení sboru měl své výhody zejména v „síle duchovního společenství“ mezi zpěváky. MÁHRIK, Eben Ezer. *Dialóg*, 2012, s. 13.

¹⁸¹ MOTÝL, *Zahrada: povídání o skrytém zátiší sborových radostí*, 2012, s. 57–60. Věnuje se přitom prostředí dětského sboru. Jeho myšlenky o rozporu mezi snahou vyjít vstříc všem zájemcům o zpěv a zároveň udržet jakousi zvolenou úroveň výsledného zpěvu lze ovšem aplikovat i na dospělé amatérské sbory. Ve sborech Effathy zároveň obdobný problém kromě hlavního sboru řeší také vedení letních kurzů zpěvu.

¹⁸² *Vyplněný dotazník pro Český hudební slovník*, s. 2–3. Archiv Effathy.

¹⁸³ FIŠEROVÁ, Líbí se mi, že je hudba součástí církve. *Brána*, 2018, s. 9.

Hlavním druhem pestrosti je stylová rozmanitost. V repertoáru Effathy se od samého počátku objevují chorály a písně ze staročeských kancionálů (např. „Jezu Kriste, štědrý kněže“, „Kristus příklad pokory“), skladby renesančních (např. G. P. da Palestrina, L. Marenzio), barokních (např. J.S. Bach, G. F. Händel, A. Lotti, D. Scarlatti) a romantických skladatelů (např. A. Bruckner, F. Mendelssohn-Bartholdy, J. G. Rheinberger) či skladatelů 20. a 21. století (např. B. Britten, E. Krenek, P. Eben, A. Pärt, O. Gjeilo). Zároveň Effatha, zejména, ale nikoli výhradně pod vedením Bohumíra Touška, v hojné míře zpívala různé úpravy černošských spirituálů (např. „Roll, Jordan, Roll“, „I Want Jesus To Walk With Me“). Téměř v každém cyklu Effathy repertoár také obsahoval různé písně v aranžmá populární hudby (např. „You Raise Me Up“).¹⁸⁴

Řada skladeb oblíbených u zpěváků Effathy se v průběhu let v repertoáru sboru ustálila a téměř v pravidelných intervalech se do něj vrací. Mezi takové patří např. sbor „Hallelujah“ z oratoria „Mesiáš“ Georga Friedricha Händela, sbor „Sicut locutus est“ z „Magnificat D-dur“ Johanna Sebastiana Bacha, černošský spirituál „Deep River“ nebo také skladba Antonína Dvořáka „Napadly písně v duši mou“, kterou Effatha zpívává s duchovním textem „Nejlepší přítel, jehož znám“.^{185, 186}

Většinu repertoáru Effathy tvoří samostatné chrámové skladby, méně výběr vět z rozsáhlejších vokálně-instrumentálních děl. Spíše výjimkou bývá nastudování celého vícevětého díla. V takovém případě se pak často jedná o skladbu napsanou přímo na objednávku pěveckého sboru jako např. „Labyrint světa a ráj srdce“ skladatele Stanislava Jelínka.

Dalšími druhy pestrosti jsou samozřejmě hudební charakter skladby a obsah textu, který zhudebňuje, jazyk (důraz je kladen na zdravý poměr českých k cizojazyčným skladbám) a v neposlední řadě také náročnost kusů, a to jak pro posluchače, tak pro

¹⁸⁴ *Sebrané programy z koncertů. 1990 – 2024. Archiv Effathy.*

¹⁸⁵ Překlad a tvorba nových duchovních textů namísto původních cizojazyčných nebo sekulárních textů byl a v menší míře stále je pro Effathu poměrně běžnou praxí. Autorem nového textu na Dvořákovu hudbu byl Jan Hochman, dlouholetý kazatel sboru CB v Plzni a autor desítek textů k písním Křesťanského kancionálu CB.

¹⁸⁶ TOUŠEK, R., *Všem bývalým zpěvákům pěveckého sboru Effatha, 2007. Archiv Effathy.*

zpěváky.¹⁸⁷ Podle množství a schopností zpěváků jsou v repertoáru Effathy v různých cyklech skladby čtyřhlasé až osmihlasé.

Důležitým krokem sbormistryně Hany Fišerové z hlediska repertoáru bylo zařazení většího množství kusů, které je možné zpívat společně se shromážděním při nedělních bohoslužbách.¹⁸⁸ Jedná se často o notoricky známé chvály ve sborové úpravě s případným doprovodem. Některé z těchto skladeb jsou zároveň součástí programu koncertů Effathy, některé jsou pouze pro bohoslužebné užití.

Od svého počátku byla pro Effathu klíčová interpretace tvorby soudobých českých skladatelů. Formující byla zejména spolupráce se skladatelem Stanislavem Jelínkem (viz níže), od něž sbory Effathy zpívaly i náročnější, moderní tvorbu. V repertoáru Effathy se dále často objevovaly písně významných osobností evangelické duchovní hudby jako např. skladatelů Jaromír Urbance¹⁸⁹ nebo Zdeňka Čepa¹⁹⁰ či amatérských písničkářů Lud'ka Rejchrt¹⁹¹ nebo Karla Polanského. Mnoho skladeb pro Effathu ať už složil nebo upravil sám Bohumír Toušek. I v současnosti spolupracuje Effatha s domácími skladateli, jako např. Petr Koronthály nebo Noemi Savková.¹⁹²

¹⁸⁷ FIŠEROVÁ, Líbí se mi, že je hudba součástí církve. *Brána*, 2018, s. 9. Takto doporučuje např. FEDOR, *Sborový zpěv a řízení sboru: učební text pro pedagogické fakulty*, 1969, s. 141.

¹⁸⁸ FIŠEROVÁ, Líbí se mi, že je hudba součástí církve. *Brána*, 2018, s. 9.

¹⁸⁹ RYCHNOVSKÁ, *Vývoj písňové tvorby v Českobratrské církvi evangelické*, 2010, s. 54. Jaromír Urbanec byl český skladatel, pedagog a varhaník. Působil jako lektor hymnologie a hudby na Husově bohoslovecké fakultě. *Katedra praktické teologie*. In: TROJAN et al. *75 let evangelické bohoslovecké fakulty v Praze*, 1994.

¹⁹⁰ Zdeněk Čep byl český pedagog, skladatel a upravovatel na poli duchovní hudby. Převzal místo J. Urbance na tehdy nově vzniklé Komenského Evangelické Bohoslovecké fakultě UK (dnešní ETF) jako lektor a odborný asistent pro církevní hudbu. Podílel se na tvorbě řady církevních zpěvníků, např. hudebně redigoval Křesťanský kancionál CB. *Zdeněk Čep*. In: TROJAN et al. *75 let evangelické bohoslovecké fakulty v Praze*, 1994; NAJBRT, Rozhovor se Zdeňkem Čepem. *Evangelický časopis Český bratr*, 1994, s. 6.

¹⁹¹ Evangelický farář spisovatel a písničkář, autor písní pro děti a mládež. Známý zejména jako autor dětských vánočních divadelních her s písněmi. VOJTÍŠEK, Zemřel evangelický farář Luděk Rejchrt. In: *Náboženský infoservis* [online]. Dostupné z: <https://info.dingir.cz/2019/02/zemrel-evangelicky-farar-ludek-rejchrt/>.

¹⁹² *Sebrané programy z koncertů*. 1990 – 2024. Archiv Effathy.

6.3 Dramaturgie koncertů

Mezi povinnosti sbormistra patří i sestavení programu vystoupení. Na začátek programu jsou obvykle řazeny skladby, které usnadní sboru aklimatizovat se v nových akustických podmínkách a také naladit posluchače na nadcházející vystoupení. Bývají proto kratší a jednodušší.¹⁹³ Platí to také pro pěvecký sbor Effatha, který za zpěvu samotné úvodní skladby často nastupuje na pódium. Těmito skladbami bývají např. kánony, nebo písně z Taizé, které je možné opakovat do té doby, než sbor nastoupí.

V průběhu programu je snahou střídat skladby jednodušší se skladbami obtížnějšími.¹⁹⁴ Většina nejnáročnějších skladeb bývá v programu zařazena na závěr první poloviny koncertu. S přibývajícím časem se do programu řadí písně s nižší náročností, působící ovšem efektně na publikum. Častěji je také v průběhu programu využíváno hudebního (zejména klavírního) doprovodu.

Součástí koncertů Effathy je také mluvené slovo. Nejčastěji jde o úvodní přivítání a krátké představení fungování pěveckého sboru. V průběhu koncertu následují mezi skupinami čísel obvykle čtení krátkého tematického biblického textu, případně krátké básně nebo její části. Součástí koncertu může být také osobní svědectví některého ze zpěváků, jak zmiňuje už Máhrík.¹⁹⁵

6.4 Sbormistři

6.4.1 Bohumír Toušek

Ing. Bohumír Toušek se narodil 26. 10. 1949 v Karlových Varech do rodiny středoškolského profesora Karla Touška. Ten se záhy stal kazatelem místního sboru tehdejší Jednoty československé, což dospívání Bohumíra i jeho čtyř sourozenců v komunistickém

¹⁹³ FEDOR, *Sborový zpěv a řízení sboru: učební text pro pedagogické fakulty*, 1969, s. 141.

¹⁹⁴ Tamtéž.

¹⁹⁵ MÁHRIK, Eben Ezer. *Dialóg*, 2012, s. 14.

Československu nutně ovlivnilo.¹⁹⁶ Po svém otci také zdědil svobodu v hledání nových, nestandardních řešení, což se později projevovalo i v jeho interpretaci duchovních písní.¹⁹⁷

Maturitu složil na SVVŠ Ostrava a přihlásil se na Fakultu elektrotechnickou ČVUT. Místo původně zamýšlené kybernetiky byl přijat na obor silnoproud.¹⁹⁸ Studium úspěšně zakončil roku 1974. Vysokou četnost střídání zaměstnání ovlivnila, kromě založení rodiny nebo studia hudby, jeho upřímná až suverénní povaha. Byl si vědom svých kvalit a ve firmách tak působil, dokud viděl prostor pro zlepšení. Na něm pracoval, pokud byl zájem či prostor. V opačném případě se nezdráhal podat výpověď.¹⁹⁹ Po Sametové revoluci začal v oboru informačních technologií podnikat.

V druhé polovině šedesátých let uvěřil v Ježíše Krista, byl pokřtěn a přijat za člena CB, kterým byl po celý svůj život. Dle svých slov tak učinil rozhodnutí, „že jediný, kdo má právo režírovat můj život, je ukřižovaný a zmrtvýchvstalý Kristus“.²⁰⁰ Toto celoživotní vyznání nebylo pouze jeho světonázorem, ale také okolností určující veškeré jeho působení.²⁰¹

¹⁹⁶ *Dialog o transformaci s Bohumírem Touškem*. In: *Institut pro péči o intelektuální a kulturní dědictví* [online]. Dostupné z: <https://www.ippkid.cz/2011/06/11/dialog...>; *Církev. Ing. Bohumír Toušek* [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/cirkev.htm>.

¹⁹⁷ Svě časté osobité úpravy duchovních písní označoval zkratkou „uprBT“. TOUŠEK, R., Vzpomínka na Bohumíra Touška. *Brána*, 2018, s. 2.

¹⁹⁸ *Dialog o transformaci s Bohumírem Touškem*. In: *Institut pro péči o intelektuální a kulturní dědictví* [online]. Dostupné z: <https://www.ippkid.cz/2011/06/11/dialog...>; *Můj profesní profil, aneb "já coby fluktuant."* Ing. Bohumír Toušek [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/profese.htm>.

¹⁹⁹ Vystřídal 15 firem, u kterých strávil od 3 roků v nejdělsím případě, po pouhý 1 měsíc v případě nejkratším. Ve svých pamětech popisuje dobrou pověst pracovitěho odborníka, která ho předcházela ale i konflikty s řadou zaměstnavatelů, ke kterým jeho přístup vedl. *Dialog o transformaci s Bohumírem Touškem*. In: *Institut pro péči o intelektuální a kulturní dědictví* [online]. Dostupné z: <https://www.ippkid.cz/2011/06/11/dialog...>; *Můj profesní profil, aneb "já coby fluktuant."* Ing. Bohumír Toušek [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/profese.htm>.

²⁰⁰ *Církev. Ing. Bohumír Toušek* [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/cirkev.htm>.

²⁰¹ Vždy v něm chyběla „touha po seberealizaci, ale naopak nikdy nechyběla touha oslavit Hospodina a sloužit církvi“. TOUŠEK, R., Vzpomínka na Bohumíra Touška. *Brána*, 2018, s. 2.

Byl dvakrát ženatý. První manželka, Jana Toušková,²⁰² zemřela pár měsíců před třicátým výročím svatby na nádor mozkového kmene. V následujícím roce se oženil s Lenkou Mednanskou. Rodina ale nikdy nepatřila na první místo. Byla odsunována za veškeré Bohumírovy hudební aktivity v církvi, či jeho hudební studium. Obě ženy mu v tomto byly výraznou oporou.²⁰³

Hudbou se nikdy neživil, stihl toho ale po hudební stránce mnoho.²⁰⁴ Už na prvním stupni základní školy byl rodiči přihlášen do hudební školy na klavír. Ve stejné době začal jako samouk také komponovat drobné skladbičky a písně. Důležitá pro něj byla osobní výzva básníka a textaře duchovních písní Samuela Vernerera, skládat české duchovní písně. Poskytoval mu k tomu řadu svých textů.²⁰⁵

Po přestěhování do Prahy pokračoval ve studiu klavíru na Městské hudební škole v Praze 4. Své skladatelské pokusy tam konzultoval s ředitelem školy.²⁰⁶ Během studií na střední škole v Ostravě se mu v letech 1966 až 1967 naskytla příležitost soukromých konzultací u Petra Ebena, kterých si velice vážil a které ovlivnily jeho hudební přemýšlení.²⁰⁷ V Ostravě se také dostal k varhannímu doprovázení společného zpěvu a získával první zkušenosti s pěveckým sborem jako tělesem. Korepetoval totiž u sboru, který vedl jeho otec. Kromě sborových skladeb se také začínal věnovat písničkám pro mládež.

Roku 1977 nastoupil na dnešní Konzervatoř Jaroslava Ježka, kde studoval nejprve dirigování ve třídě Karla Fialy. Následující rok začal studovat také kompozici u Věroslava Neumanna. Dva roky po absolvování konzervatoře roku 1981 byl jako první student s jiným

²⁰² Rozená Cvrčková. Měl s ní dvě děti, dceru Petru a syna Romana, který je dodnes předsedou spolku Effatha. *Rodina*. Ing. Bohumír Toušek [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/rodina.htm>.

²⁰³ Tamtéž; *Hudba*. Ing. Bohumír Toušek [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/hudba.htm>.

²⁰⁴ TOUŠEK, R., Vzpomínka na Bohumíra Touška. *Brána*, 2018, s. 2.

²⁰⁵ *Hudba*. Ing. Bohumír Toušek [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/hudba.htm>; Toušek, Bohumír. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Dostupné z: <https://slovník.ceskyhudebni...cz/>.

²⁰⁶ *Hudba*. Ing. Bohumír Toušek [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/hudba.htm>. Ve svých pamětech uvádí, že si nevybavuje jméno. Patrně se mohlo jednat o českého skladatele a pedagoga Viktora Khela.

²⁰⁷ *Hudba*. Ing. Bohumír Toušek [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/hudba.htm>; Toušek, Bohumír. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Dostupné z: <https://slovník.ceskyhudebni...cz/>.

než vysokoškolským hudebním vzděláním přijat do postgraduálního studia v oboru hudební teorie na Hudební fakultě Akademie múzických umění.²⁰⁸ Mezi jeho vyučující patřili například Karel Risinger nebo Jaroslav Smolka. Během těchto dvou let navázal také vřelé a dlouholeté přátelství s tehdejším spolužákem, skladatelem Stanislavem Jelínkem. Studium úspěšně zakončil obhajobou práce „Zhodnocení prací Karla Ottomara Treibmanna – Struktury v nové hudbě“.²⁰⁹

V osmdesátých a devadesátých letech byl mimořádně hudebně činný. Založil smíšený pěvecký sbor a později mužský sbor při sboru CB v Horních Počernicích, který sám řídil a který zpíval nejčastěji jeho tvorbu. Sestavil mládežnický pěvecký sbor k příležitosti oslav 100. výročí založení CB.²¹⁰ Stal se také dirigentem Spojeného mužského sboru CB, do jehož repertoáru zařadil vlastní novou tvorbu, ale také skladby soudobých skladatelů. Zároveň sbíral a upravoval písně pro zpěvník duchovních kytarových písní *Nové písně II*, který vyšel roku 1984, a po několik let organizoval Kurzy dirigování. Tato jeho činnost jako by vyvrcholila v založení pěveckého sboru Effatha roku 1990.²¹¹

Klíčovým tématem jeho hudební filozofie byl rozvoj nové české duchovní tvorby. Jeho hudební jazyk je založen na kombinaci prvků soudobé vážné i populární hudby s tradicí české duchovní hudby. Největší část jeho díla tvoří písně pro sóla, různé sbory a mládež.²¹² Se Stanislavem Jelínkem spolupracoval na muzikálu „Noemovi psi“²¹³ napsaného na texty

²⁰⁸ *Hudba*. Ing. Bohumír Toušek [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/hudba.htm>; Toušek, Bohumír. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Dostupné z: <https://slovník.ceskyhudebni.cz/>.

²⁰⁹ Tamtéž.

²¹⁰ Viz oddíl 3.3.

²¹¹ *Hudba*. Ing. Bohumír Toušek [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/hudba.htm>; Toušek, Bohumír. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Dostupné z: <https://slovník.ceskyhudebni.cz/>.

²¹² *Seznam skladeb*. Ing. Bohumír Toušek [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/skladby.htm>. Jedinou skladbou ve vlastním soupisu skladeb, ve které nefiguruje lidský hlas, je „Koncert pro violoncello a komorní orchestr“. Skladba byla dokončena roku 1981, v roce, kdy absolvoval konzervatoř.

²¹³ *Seznam skladeb*. Ing. Bohumír Toušek [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/skladby.htm>; JELÍNEK. *Noemovi psi* [zvukový záznam na CD]. Poděbrady: Bohumír Toušek, 2005.

Stanislava Mrózka a Lenky Touškové, který měl premiéru roku 2005. Je také autorem skript „Kurzy dirigování“ a studie „O interpretaci sborových děl“.²¹⁴

Bohumír Toušek zemřel 26. 10. 2017, v den svých osmašedesátých narozenin.

6.4.2 Hana Fišerová

Hlavní sbormistryní Effathy je od roku 2016 Mgr. Hana Fišerová, DiS. Narodila se roku 1980 do rodiny kazatele CB Josefa Fišera a Aleny Fišerové. Ta obě své dcery odmala vedla k hudbě, sama zpívala ve sborové skupině a také vedla pěvecký sbor při Základní umělecké škole v Letovicích. Důležitou roli v rozhodování o budoucím profesním uplatnění měla už její vyučující klavíru na Základní umělecké škole v Klatovech, Pavla Röststecková. Ta v ní kromě lásky k hudbě, kterou Hana Fišerová pociťovala už v církevním prostředí, probudila také zájem o hudebně-pedagogické působení.²¹⁵

S dobrými základy ze ZUŠ byla v 15 letech přijata na plzeňskou konzervatoř v oboru klavír do třídy Věry Rezkové. Hned po roce a půl ovšem absolvovala přestupové zkoušky na Konzervatoř Brno,²¹⁶ kde klavír studovala u Jiřího Peši. Konzervatoř absolvovala roku 2001, v době, kdy už dva roky vyučovala hře na klavír na ZUŠ Letovice. Po neúspěšných přijímacích zkouškách na JAMU se rozhodla pokračovat studiem na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně v oborech klavír, pod vedením doc. Mgr. Petr Haly, Ph.D. et Ph.D., a hudební výchova. Během studia na fakultě také zpívala ve stále poměrně čerstvě založeném pěveckém sboru Gaudeamus Brno,²¹⁷ který vedl ukrajinský sbormistr a dirigent Alexandr Vacek. Ve sboru se mohla dále učit o pěvecké technice. Zároveň se jí díky zpěvu pod Vackem podle vlastních slov „hlas rozvinul více než po hodinách sólového zpěvu“.²¹⁸

²¹⁴ Toušek, Bohumír. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Dostupné z: <https://slovník.cesky.cz/>.

²¹⁵ FIŠEROVÁ, Líbí se mi, že je hudba součástí církve. *Brána*, 2018, s. 6–7.

²¹⁶ FIŠEROVÁ, Líbí se mi, že je hudba součástí církve. *Brána*, 2018, s. 6–7. Přestup byl zapříčiněn stěhováním celé rodiny do Letovic, kde se v roce 1997 Josef Fišer stal novým kazatel sboru CB.

²¹⁷ Pěvecký sbor založený roku 1996. V letech 1999 – 2003 byl oficiálním sborem Masarykovy univerzity. *O sboru. Pěvecký sbor Gaudeamus Brno* [online]. Dostupné z: https://www.gaudeamus-brno.cz/o_sboru.

²¹⁸ FIŠEROVÁ, Líbí se mi, že je hudba součástí církve. *Brána*, 2018, s. 8.

Po zakončení studia ziskem magisterského titulu v roce 2006²¹⁹ vycestovala do Londýna, kde nejprve pracovala jako au pair. Poté soukromě učila klavír a byla členkou komunitního pěveckého sboru. V roce 2007 získala místo v DaCapo Music Foundation,²²⁰ kde se také poprvé setkala s Kodályho metodou,²²¹ kterou na škole poté využívala ve vlastní učitelské praxi. Během tří let strávených v Anglii zároveň podle vlastních slov „opravdu zažívala křesťanskou lásku“.²²² Do České republiky se vrátila v roce 2010. Od stejného roku vyučuje klavír a hudební nauku na ZUŠ Hostivař.²²³

Od dětství byla hudbě vystavena také v církvi a hudbu považuje za její důležitou součást.²²⁴ Effatha, do které chodila od svých 11 let, pro ni navíc představovala důležitý protipól k hlavnímu hudebnímu proudu v CB.²²⁵ V Effathě zpívala do roku 2010, poměrně brzy jí byla sbormistrem Bohumírem Touškem přidělena práce vedoucí hlasové skupiny altů. Po výročním koncertě Effathy v říjnu roku 2015 jí pak manažer sboru Roman Toušek oslovil s otázkou ohledně dirigování tělesa. Přes počáteční nejistotu nakonec souhlasila a od následujícího roku se stala hlavní sbormistryní Effathy.²²⁶

6.4.3 Tibor Máhrik

PhDr. Ing. Tibor Máhrik, PhD. (narozen 1962), je klíčovou osobností v prehistorii Effathy. Vystudoval Slovenskou Technickou Univerzitu v Bratislavě v oboru mikroelektronika a později získal doktorský titul v oblasti filozofie na Univerzitě

²¹⁹ [Hana Fiserova] In: LinkedIn [online]. 2010. Dostupné z: <https://www.linkedin.com/in/hana-fiserova...>

²²⁰ Soukromá hudební škola využívající Kodályho metodu (viz pozn. níže) a konceptu eurymiky od svého založení roku 1991. *DaCapo Music Foundation* [online]. 2024. Dostupné z: <https://www.dacapo.co.uk/>.

²²¹ Metoda vyvinutá maďarským skladatelem a pedagogem Zoltánem Kodályem (1882 – 1967), který byl inspirován prací britských hudebních pedagogů 19. století. Jeho cílem bylo u dětí od útlého věku rozvíjet vyjadřovací a tvůrčí dovednosti místo obvyklého důrazu na hudební teorii. Pro trénink relativního sluchu využíval techniky solmizace a pohybů rukou znázorňující různé tóny, podobný systém zavedl i pro rytmickou složku. Kladl důraz také na kreativní improvizaci nebo společenskou stránku hudby. *The Kodaly Approach*. *DaCapo Music Foundation* [online]. 2024. Dostupné z: <https://www.dacapo.co.uk/the-kodaly-approach/>; FIŠEROVÁ, Líbí se mi, že je hudba součástí církve. *Brána*, 2018, s. 8.

²²² FIŠEROVÁ, Líbí se mi, že je hudba součástí církve. *Brána*, 2018, s. 8.

²²³ [Hana Fiserova] In: LinkedIn [online]. 2010. Dostupné z: <https://www.linkedin.com/in/hana-fiserova...>

²²⁴ FIŠEROVÁ, Celorepublikový pěvecký sbor Effatha. In: *Magazín* [rozhlas]. Rádio 7, 16. 11. 2022.

²²⁵ Viz oddíl 4.14.1.

²²⁶ FIŠEROVÁ, Líbí se mi, že je hudba součástí církve. *Brána*, 2018, s. 8.

Konstantina Filozofa v Nitře.²²⁷ Jako kazatel působil na Slovensku od roku 1991, v současnosti je kazatelem sboru CB v Ostravě. Mnoho let se také věnuje práci s dětmi a mládeží.

Od malička měl vztah k hudbě. Jeho otec byl dlouholetým učitelem hudby a sbormistrem, vedl také mandolínový soubor. Tibor Máhrik sám studoval zpěv a hru na klavír a absolvoval soukromé kurzy zpěvu a dirigování. Sborovou praxi získal jako člen pěveckého sboru Technik na STU v Bratislavě a ve VUS Tábor. Už před rokem 1986 měl zároveň sbormistrovské zkušenosti s vedením gymnaziálního pěveckého sboru a vedením vokálního tria,²²⁸ pro které taky komponoval.

6.5 Spolupráce s hudebními osobnostmi

6.5.1 Stanislav Jelínek

Skladatel, hudební teoretik a pedagog Stanislav Jelínek se narodil 25.3. 1945 v Praze. V roce 1959 nastoupil na Pražskou konzervatoř, kde studoval varhany a také skladbu u Jana Zdeňka Bartoše. Konzervatoř absolvoval roku 1965 a dále pokračoval ve studiu skladby na hudební fakultě AMU ve třídě Jiřího Pauera, které úspěšně zakončil o pět let později. Mezi léty 1983 a 1985 absolvoval postgraduální studium hudební teorie na AMU, kde se seznámil s Bohumírem Touškem.²²⁹

Jeho největší skladatelské úspěchy pochází z druhé poloviny sedmdesátých let, kdy obsadil druhé místo ve skladatelské soutěži „Generace 1978“ a o rok později druhé místo v soutěži Svazu českých skladatelů a koncertních umělců. V roce 1991 pak jeho symfonická báseň „Ad fontes“ zahajovala festival „Mladé pódium“.²³⁰

Svou dlouhou dráhu hudebního pedagoga začal hned v roce absolvování konzervatoře, kdy nastoupil na Vojenskou hudební školu v Roudnici nad Labem. Na škole zaniklé v roce 2008 učil 26 let. V devadesátých letech poté vyučoval na Konzervatoři

²²⁷ [Tibor Máhrik] In: LinkedIn [online]. 2013. Dostupné z: <https://www.linkedin.com/in/tibor-máhrik...>

²²⁸ MÁHRİK, Eben Ezer. *Dialóg*, 2012, s. 13, 16.

²²⁹ *Jelínek, Stanislav*. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Dostupné z: <https://slovník.cesky...cz>.

²³⁰ Tamtéž.

a Vyšší odborné škole Jaroslava Ježka v Praze a vyučoval zpěv a muzikoterapii na dnešní Vyšší odborné škole zdravotnické Suverénního řádu Maltézských rytířů v Praze 1.²³¹ Je také autorem několika hudebně-teoretických publikací a hudebních učebnic.²³²

Na tvorbě nové duchovní hudby se Stanislav Jelínek podílel už od sedmdesátých let, kdy se spřátelil s knězem, varhaníkem a skladatelem P. Karlem Břízou působícím na Svaté Hoře u Příbrami. Kromě liturgické hudby psal zejména rozsáhlejší mše i komornější skladby pro místní chrámový sbor.²³³ Rokem 1984 pak začíná jeho spolupráce s Bohumírem Touškem a později s pěveckými sbory Effatha.²³⁴

Mezi vrcholy této spolupráce patří především cyklus 8 úvah na texty Jana Amose Komenského „Labyrint světa a ráj srdce“ pro smíšený sbor a klavír nebo varhany, který Jelínek pro Effathu napsal v roce 1992. Ve stejném roce jej Effatha premiérově uvedla na koncertě v Kyjově a později nahrála na svou druhou audiokazetu.²³⁵ Skladba od té doby zůstává v repertoáru sboru.²³⁶ Téměř po celou dobu existence Effathy se v jejím repertoáru objevuje Jelínkova strofická píseň na motivy anglického skladatele Williama Byrda zhudebnující text Blahoslava Košťáka „Život jako růže“.²³⁷ Mezi další Jelínkovy skladby, které Effatha zpívala, patří např. „Responzoriální žalm“ ze „Tří žalmů pro smíšený sbor a varhany z roku 1970 nebo „Boží pomoc“ z Vánočních koled pro dětský sbor, smyčce a varhany z roku 1998.²³⁸

²³¹ Tamtéž.

²³² *Učebnice a naučné články. Stanislav Jelínek: soudobý hudební skladatel a pedagog* [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/stanislav-jelinek/ucebnice.htm>

²³³ *Stanislav Jelínek: soudobý hudební skladatel a pedagog* [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/stanislav-jelinek/>; *Skladatelé spolupracující se sborem*. In: *Svatohorský chrámový sbor* [online]. Dostupné z: <https://pavelmolik.cz/shs-repertoar-skladatele.html>

²³⁴ *Stanislav Jelínek: soudobý hudební skladatel a pedagog* [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/stanislav...>

²³⁵ Viz oddíl 3.3.

²³⁶ Skladba byla například v repertoáru cyklu 2013 – 2015 a zazněla tak na výročním koncertě v Brně (viz oddíl 3.3). Další nahrávka z tohoto cyklu byla pořízena na koncertě v nové modlitebně CB v Černošicích. *Effatha - LABYRINT SRDCE*. In: *YouTube* [online]. Dostupné z: <https://youtu.be/Y0y...>

²³⁷ Vyskytuje se např. na EFFATHA. *Cantate Domino* [zvukový záznam na CD]. Pardubice: STONE, 1993. V tříhlasé jí zároveň zpíval sbor letního Kurzu zpěvu na Adventním setkání 2023 v Praze, viz oddíl 5.1.

²³⁸ *Sebrané programy z koncertů*. 1990 – 2024. Archiv Effathy.

Stanislav Jelínek zemřel 10. 11. 2019 v Praze.

6.5.2 Vlastimil Bičík

Vlastimil Bičík vystudoval varhany na pardubické konzervatoři, kde ho vedl Václav Uhlíř. Studium varhan na hudební fakultě AMU ve třídě Aleše Bárty nedokončil. Vystupuje jako sólový varhaník, stal se ovšem zároveň žádaným muzikálovým a studiovým klávesistou. Pracoval na řadě projektů s Danielem Landou, jeho dlouhodobým uměleckým partnerem je Martin Kumžák, vedoucí doprovodných kapel jako např. Moondance Orchestra.²³⁹

S pěveckým sborem Effatha absolvoval řadu projektů, nejčastěji Adventní setkání. Účastnil se také některých letních Kurzů zpěvu,²⁴⁰ vystoupil na benefičním koncertě na podporu obětí povodní v srpnu 2002. Kromě toho v letech 2010 a 2013 nahrál varhaní doprovody k příslušným písním daného cyklu.²⁴¹

6.5.3 Stanislav Klecandr

Český písničkář a kytarista Stanislav „Slávek“ Klecandr je známý především jako kapelník a jeden ze zakladatelů české křesťanské folkrockové skupiny Oboroh. V osmdesátých letech začal zhudebňovat žalmy, které se časem staly těžištěm repertoáru skupiny založené v roce 1988.²⁴² Výběr z těchto žalmů²⁴³ byl součástí repertoáru cyklu

²³⁹ Vlastimil Bičík – varhaník, pedagog. In: *Český rozhlas Pardubice* [online]. Dostupné z: <https://pardubice.rozhlas.cz/vlastimil-bicik-varhanik-pedagog...>; KUČERA ML., Ilja. Varhaník z perníkové metropole. *Muzikus* [online], 2003, s. 54–55. Dostupné z: <https://www.casopismuzikus.cz/clanky/...>

²⁴⁰ TOUŠKOVÁ, Tisková zpráva: *Litomyšl láká zpěváky ze všech koutů republiky*, 2010. Archiv Effathy.

²⁴¹ *Hudba. Ing. Bohumír Toušek* [online]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/hudba.htm>. Vzhledem k Bičíkovu časovému vytížení nebylo možné počítat s jeho přítomností na koncertech natož soustředěních. Jeho nahrávky využíval Bohumír Toušek jak pro nácvik, tak poměrně kuriózně také k doprovodu zpěvu při koncertech.

²⁴² *Členové Oborohu*. In: *OBOROH* [online]. Dostupné z: [https://www.oboroh.cz/cs/o-nas/clenove-oborohu](https://www.oboroh.cz/cs/o-nas/clenove-oborohu;); *Slyšte, lidé!: Profil skupiny Oboroh*. In: *Radio Proglas* [online]. Dostupné z: <https://hudba.proglas.cz/...>

²⁴³ Konkrétně „Žalm 115 (Ne nás, Hospodine)“ a „Žalm 29 (Přiznejte Hospodinu / Hospodinův hlas)“. Další žalmy pak zpívala s Klecandrem pouze na říjnovém koncertu, jiné byly zase součástí repertoáru „letní Effathy“.

Effathy od roku 2019. 12. října téhož roku pak Effatha s Klecandrem vystoupila na společném koncertě ve sboru CB v Kounicově ulici v Brně.²⁴⁴

²⁴⁴ *Koncert Slávka Klecandra s pěveckým sborem Effatha*. In: *Církev bratrská Brno-Kounicova* [online].
Dostupné z: <https://cb.cz/brno/koncert-slavka-klecandra-s-peveckym-sborem-effatha/>.

Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo komplexním způsobem informovat o pěveckém sboru Effatha. Konkrétně o okolnostech jeho vzniku, jeho historii, současnému fungování, roli, kterou zastává v životech jeho zpěváků a v neposlední řadě hudbě, kterou produkuje.

Za přínosné považuji ucelené zmapování tématu, které zatím v takovéto míře chybělo. Věřím, že komunitě kolem pěveckého sboru poskytne širší vhled do historie a činnosti sboru. Pokud práce pomůže zájemcům o pěvecký sbor Effatha vytvořit si obrázek o fungování a specifikách sboru, jenom lépe.

Nabízí se řada možností jak na bakalářskou práci v budoucnu navázat. Množství dílčích témat, jako např. osobnost sborníka Bohumíra Touška nebo hudební styl sboru, by si zasloužilo rozpracovat do podoby plnohodnotné práce. Další možností je blíže porovnat pěvecký sbor Effatha s jinými amatérskými pěveckými sbory a to ať už duchovními či sekulárními ve snaze zjistit specifika sborového zpěvu v tom či onom prostředí. V neposlední řadě se nabízí možnost uspořádat nebo spíše vytvořit centralizovaný archiv pěveckého sboru.

Prostředí sborového zpěvu se pro mnoho lidí stává druhým domovem. Na svůj sbor často nedají dopustit, je pro ně výjimečný. Nejinak je tomu v případě Effathy. Ačkoli není způsob jakým objektivně měřit nebo porovnávat „míru prožívané výjimečnosti“, z výpovědí zpěváků a ze znalosti historie sboru je zřejmé, že pěvecký sbor Effatha je výjimečný nejen způsobem svého fungování, ale právě tím, jak ovlivňoval a ovlivňuje životy svých zpěváků současných i minulých.

Seznam použitých informačních zdrojů

Seznam pramenů

Archiv pěveckého sboru Effatha

EFFATHA. *Stanovy občanského sdružení* [PDF]. Pardubice, [1990], 3 s. [cit. 2024-04-06]. Archiv Effathy.

EFFATHA. *Seznam přihlášených zpěváků* [.xlsx]. [cit. 2024-04-08]. V cyklech 2019 – 2023, 2024 – 2026. Archiv Effathy.

PETRILÁKOVÁ, Jana. *Zpráva za pěvecké sbory Effatha* [PDF]. 2010, 1 s. [cit. 2024-04-08]. Archiv Effathy.

PETRILÁKOVÁ, Jana. *Informace k soustředění v Brně 9. – 11. 4. 2010* [PDF]. 2010, 1 s. [cit. 2024-04-08]. Komunikace ke zpěvákům od vedení sboru. Archiv Effathy.

TOUŠEK, Bohumír. *Zpráva dirigenta o 1. soustředění celocírkevního pěveckého sboru konaného v Poděbradech 19. – 20. dubna 2008* [PDF]. 2008 [cit. 2024-04-06]. Archiv Effathy.

TOUŠEK, Bohumír. *Informace k nahrávání* [PDF]. 2009, 1 s. [cit. 2024-04-08]. Adresováno zpěvákům, vysvětlení stavu nahrávání. Archiv Effathy.

TOUŠEK, Roman. *Kurz zpěvu 1999 – základní informace* [PDF]. 1999, 1 s. [cit. 2024-04-08]. Archiv Effathy.

TOUŠEK, Roman. *Všem bývalým zpěvákům pěveckého sboru Effatha* [PDF]. Bystré, 2007 [cit. 2024-04-08]. Archiv Effathy.

TOUŠEK, Roman. *Adventní setkání 2009* [PDF]. Bystré, 2009, 2 s. [cit. 2024-04-12]. Archiv Effathy.

TOUŠEK, Roman. *Příspěvek pro Konferenci CB 2010: Celorepublikový pěvecký sbor Effatha* [PDF]. 2010 [cit. 2024-04-05]. Archiv Effathy.

TOUŠEK, Roman a Petra TOUŠKOVÁ. *Zpěv v dorostu* [PDF]. Ledec nad Sázavou, 1999, 4 s. [cit. 2024-04-07]. Seminář z Kurzu vedoucích dorostu 10. 10. 1999. Archiv Effathy.

TOUŠKOVÁ, Petra. *Tisková zpráva: Litomyšl láká zpěváky ze všech koutů republiky* [PDF]. Pardubice, 2010 [cit. 2024-04-09]. Archiv Effathy.

Effatha – Mužský sbor CB 1999 [PDF]. 1999, 1 s. [cit. 2024-04-08]. Archiv Effathy.

Effatník [.doc]. 1999, 4 s. [cit. 2024-04-07]. Materiál pro účastníky Kurzu zpěvu v Čáslavi 7. – 14. 8. 1999. Archiv Effathy.

Historie Effathy do roku 2015 [PDF]. 2015, 4 s. [cit. 2024-04-06]. Archiv Effathy.

Nová sezóna zpěvu pro období 2010-2011 [PDF]. 2009 [cit. 2024-04-07]. Archiv Effathy.

Oznámení o vydání nového MC [PDF]. 1 s. [cit. 2024-04-08]. Adresováno OSA. Archiv Effathy.

Pěvecké celocírkevní sbory do roku 2009 [PDF]. 2008, 11 s. [cit. 2024-04-06]. Archiv Effathy.

Sebrané programy z koncertů [PDF, docx]. 2019 – 2024 [cit. 2024-04-08]. Archiv Effathy.

Výjezd do Švédska 2005 [PDF]. 2005, 6 s. [cit. 2024-04-06]. Archiv Effathy.

Vyplněný dotazník pro Český hudební slovník [PDF]. 3 s. [cit. 2024-04-06]. Archiv Effathy.

Osobní archiv Tibora Máhrika

MÁHRIK, Tibor et al. *Kronika Pěveckých soustředění 1987–1989* [PDF]. [cit. 2024-04-05]. Archiv Tibora Máhrika.

Archiv autora – elektronická komunikace, rozhovory

FIŠEROVÁ, Hana. *Moje přemýšlení nad přemýšlením o Effathě* [e-mail]. Message to: jakchra@gmail.com. 13. 9. 2023 12:20. [cit. 2024-04-07]. Osobní komunikace.

LACHMAN, Jiří. *Pár otázek ohledně vztahu s Effathou* [e-mail]. Message to: jakchra@gmail.com. 18. 3. 2024 16:57. [cit. 2024-04-07]. Osobní komunikace.

MÁHRIK, Tibor. *Dotaz – počátky Effathy na Staré Turé* [e-mail]. Message to: jakchra@gmail.com. 5. 3. 2024 16:12. [cit. 2024-04-05]. Osobní komunikace.

ŠIMEK, Ondřej. *Pár otázek ohledně vztahu s Effathou* [e-mail]. Message to: jakchra@gmail.com. 20. 3. 2024 22:09. [cit. 2024-04-07]. Osobní komunikace.

TÁCHOVÁ, Veronika. *Pár otázek ohledně vztahu s Effathou* [Messenger]. Message to: Jakub Chráska. 26. 3. 2024 15:27. [cit. 2024-04-07]. Osobní komunikace.

TOUŠEK, Roman. *Dotaz – Effatha Ramstein* [WhatsApp]. Message to: Jakub Chráska. 24. 2. 2024 16:21. [cit. 2024-04-06]. Osobní komunikace.

VAŇKOVÁ, Anita. *Pár otázek ohledně vztahu s Effathou* [e-mail]. Message to: jakchra@gmail.com. 9. 4. 2024 22:07. [cit. 2024-04-10]. Osobní komunikace.

Seznam literatury

Monografie

ČEP, Zdeněk, KEJŘ, Bohumil, ed. *Křesťanský kancionál k probuzení a pěstování života z Boha*. 9. not. vyd. nově uspoř. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1965, 781 s.

DOUGLAS, J. D., ed. *Nový biblický slovník*. Ilustroval Tomáš PRCHAL, přeložil Alena KOŽELUHOVÁ et al. Praha: Návrat domů, 1996, 1243 s. ISBN 80-85495-65-1.

FEDOR, Viliam a Jarmila VRCHOTOVÁ-PÁTOVÁ. *Sborový zpěv a řízení sboru: učební text pro pedagogické fakulty*. Praha–Bratislava: Supraphon, 1969, 224 s.

JAVORNICKÝ, Pavel a Tomáš NAJBRT, ed. *Křesťanský kancionál*. 13. rev. vyd. Praha: Rada CB, 2006, 931 s.

KVĚCH, Otomar. *Základy klasické hudební kompozice: poznámky pro budoucí skladatele* [online]. Praha: Togga, 2022, 413 s. [cit. 2024-04-04]. ISBN 978-80-7476-256-7. Dostupné z: https://www.google.cz/books/edition/Základy_klasické_hudební_kompozice/FJhxEAAA...

MOTÝL, Tomáš. *Zahrada: povídky o skrytém zátiší sborových radostí*. Štítý: Veduta, 2012, 177 s. ISBN 978-80-86438-41-2.

ŠIMA, Karel; KAVKA, Tomáš a ZIMMERHAKLOVÁ, Hana, 2015. “By Means of Singing to the Heart, by Means of Heart to the Homeland”: Choral Societies and the Nationalist Mobilization of Czechs in the Nineteenth Century. Online. In: LAJOSI, Krisztina a STYNEN, Andreas (ed.). *Choral Societies and Nationalism in Europe*. Leiden: Brill, s. 187–205. ISBN 978-90-04-30085-9. Dostupné z: https://doi.org/10.1163/9789004300859_013 [cit. 2024-04-04].

ŠTĚPÁN, Jiří. *Babylónské zajetí církve*. Praha: vydal autor vlastním nákladem, 2015, 303 s. ISBN 978-80-260-8625-3.

Články v periodikách

BÍSOVÁ, Jana. Kurz zpěvu Effatha se v Litomyšli již zabydlel. *Lilie: Zpravodaj Města Litomyšle*. Litomyšl: Město Litomyšl, 2011, **11**(9), 6.

FIŠEROVÁ, Hana. Líbí se mi, že je hudba součástí církve. *Brána*. Praha: Církev bratrská, 2018, **50**(7), 6–9. ISSN 2729-9171. Rozhovor vedl Bronislav Matulík.

KUČERA ML., Ilja. Varhaník z perníkové metropole. *Muzikus* [online]. Praha: MUZIKUS, 2003, **13**(11), 54 – 55 [cit. 2024-04-09]. ISSN 1210-1443. Dostupné z: <https://www.casopismuzikus.cz/clanky/varhanik-z-pernikove-metropole>

MÁHRIK, Tibor a Bohuslav PIATKO. Eben Ezer. *Dialóg: Kresťanský diskusný mesačník*. Bratislava: Media Svatava, 2012, **5**(12), 12–22. ISSN 1337–6985.

NAJBRT, Tomáš. Rozhovor se Zdeňkem Čepem. *Evangelický časopis Český bratr*. Praha: Synodní rada Českobratrské církve evangelické, 1994, **70**(14), 6–7. ISSN 1211-6793.

TOUŠEK, Roman. Effatha. *Brána*. Praha: Církev bratrská, 2010, **42**(2), 37. ISSN 2729-9171.

TOUŠEK, Roman. Vzpomínka na Bohumíra Touška. *Brána*. Praha: Církev bratrská, 2018, **50**(2), 2–3 (v rubrice iNform). ISSN 2729-9171.

TOUŠEK, Roman. Hudba: Slavné soubory, kapely a písničky. *Brána*. Praha: Církev bratrská, 2020, **52**(10), 6–7 (v rubrice iNform). ISSN 2729-9171.

TOUŠKOVÁ, Petra. Effatha. *Brána*. Praha: Církev bratrská, 2010, **42**(8), 18–19. ISSN 2729-9171.

TOUŠKOVÁ, Petra. Litomyšl láká zpěváky ze všech koutů republiky. *Lilie: Zpravodaj Města Litomyšle*. Litomyšl: Město Litomyšl, 2010, **10**(8), 16.

VESELÁ, Petra. Velká Malá Effatha. *Brána*. Praha: Církev bratrská, 2019, **51**(8), 4–5 (v rubrice iNform). ISSN 2729-9171.

Příspěvky ve sbornících

ZONČOVÁ, Marcela. Současné tendence v duchovních písních. In: BAYEROVÁ, Naděžda, Irena BOGOCZOVÁ, Marcela GRYGGERKOVÁ, et al. *Specifika církevní komunikace*. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2005, s. 111–115. ISBN 80-7368-102-1. Dostupné také z: <https://cirkevko.osu.cz/html/zoncova.html>

ZONČOVÁ, Marcela. Svědectví jako specifický slohový útvar v církevním prostředí. In: BAYEROVÁ, Naděžda, Irena BOGOCZOVÁ, Marcela GRYGGERKOVÁ, et al. *Specifika církevní komunikace*. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2005, s. 37–39. ISBN 80-7368-102-1. Dostupné také z: <https://cirkevko.osu.cz/html/zoncova.html>

Katedra praktické teologie. In: TROJAN, Jakub S., Noemi REJCHRTOVÁ a Jindřich HALAMA. *75 let evangelické bohoslovecké fakulty v Praze*. Praha, 1994. Dostupné také z: <http://www.etf.cuni.cz/sbornik-75-let/kprakt.html>

Zdeněk Čep. In: TROJAN, Jakub S., Noemi REJCHRTOVÁ a Jindřich HALAMA. *75 let evangelické bohoslovecké fakulty v Praze*. Praha, 1994. Dostupné také z: <http://www.etf.cuni.cz/sbornik-75-let/cep.html>

Akademické práce

BÁRTOVÁ, Kristýna. *Černošské spirituály a gospels v českém prostředí a jejich didaktické využití v literární výchově* [online]. Brno, 2019, 109 s. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/mkpre/Bartova-magisterska_diplomova_prace-finalni_Archive.pdf.

Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta.

DICKEY, Rachel H., 2015. *The woman's chorus: emergence and evolution in 19th century Germany*. Online, Disertační práce. Bloomington, IN: Indiana University Jacobs School of Music. Dostupné z: IUScholarWorks, <https://scholarworks.iu.edu/dspace/items/36d192eb-f39d-4dc6-bbfa-c2296abce6b6>. [cit. 2024-04-04].

HAMBÁLEK, Michal. *Komunistická perzekuce Církve bratrské v padesátých a šedesátých letech 20. století na příkladu sboru v Litomyšli a jeho stanici v Pardubicích* [online]. Olomouc, 2015, 55 s. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/u39xhf/>. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta.

KAČENKOVÁ, Hana. *Rozdílné trávení volného času věřící a nevěřící mládeže* [online]. Olomouc, 2016, 104 s. [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/s7fpte/>. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta.

KOŘÍNKOVÁ, Daniela. *Z dějin brněnského sboru Církve bratrské (archiv, správa a obraz v celocírkevních periodikách)* [online]. Brno, 2014, 78 s. [cit. 2024-04-10]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/pc8kb/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta.

KRATOCHVÍL, Jakub. *Vývoj informačního systému pro umělecké spolky* [online]. Praha, 2022, 78 s. [cit. 2024-04-08]. Dostupné z: <https://vskp.vse.cz/86063>. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická, Fakulta informatiky a statistiky.

PETEROVÁ, Martina. *Církev bratrská v Pardubicích v letech 1989-2013* [online]. Hradec Králové, 2016, 72 s. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/slamg6/>. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta.

RYCHNOVSKÁ, Eva. *Vývoj písňové tvorby v Českobratrské církvi evangelické* [online]. Praha, 2010, 95 s. [cit. 2024-04-08]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/21972>. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta.

Textové a obrazové části CD

EFFATHA. *Cantate Domino* [zvukový záznam na CD]. Pardubice: STONE, 1993 [cit. 2024-04-06]. Sbormistr Bohumír Toušek, hudební doprovod Stanislav Jelínek.

JELÍNEK, Stanislav. *Noemovi psi* [zvukový záznam na CD]. Poděbrady: Bohumír Toušek, 2005 [cit. 2024-04-06]. Zpívá Effatha – dětský sbor a sbor dorostu, sbormistr Bohumír Toušek. Hudební doprovod Vlastimil Bičík.

Internetové zdroje

EFFATHA. Discography. In: *Spotify* [online]. 27. 9. 2023. [cit. 2024-04-08]. Dostupné z: <https://open.spotify.com/artist/1ONMLPLV0pBvXiSgfdlC83?si=8h8D3AtnQUOoqx3ejwrv>

FIŠEROVÁ, Hana. ... Celorepublikový pěvecký sbor Effatha. In: *Magazín* [rozhlas]. Rádio 7. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://talk.youradio.cz/porady/porady-twr-a-radia-7/magazin-599>

JAVORNICKÝ, Pavel. *Křesťanský kancionál jako součást shromáždění CB* [online]. Praha, 2000 [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://cb.cz/vydavat-odbor/pastoralka/kancional.htm>. Referát pro Pastorální konferenci CB 2.–3. 2. 2000 s přihlédnutím k názorům členů komise pro revizi KK.

JELÍNEK, Stanislav. *Stanislav Jelínek: soudobý hudební skladatel a pedagog* [online]. [cit. 2024-04-13]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/stanislav-jelinek/>

KEJŘ, Bohumil. *Smišený mužský sbor Církve bratrské 1956–1993* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://cb.cz/sms/sms01.htm>

KLEMENT, Tomáš. Vlastimil Bičík – varhaník, pedagog. In: *Český rozhlas Pardubice* [online]. c1997 – 2024 [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: <https://pardubice.rozhlas.cz/vlastimil-bicik-varhanik-pedagog-6048390>

KOMÁREK, Milan. Effatha - LABYRINT SRDCE. In: *YouTube* [online]. 2. 12. 2015. [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: <https://youtu.be/Y0yLfSGbZ8A?si=ZNxCOeZmozPoNaQB>

KOMÁREK, Milan. EFFATHA, SLAVNOSTNÍ KONCERT 24.10.2015 - Brno - kostel J.A.Komenského ČCE. In: *YouTube* [online]. 13. 11. 2015. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: https://youtu.be/HVFvJLOQJ54?si=Nsd9YHcL8_t6-u7V&t=3889

KOMÁREK, Milan. EFFATHA - Adventní setkání 2.12.2017 v BRNĚ. In: *YouTube* [online]. 2. 12. 2015. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://youtu.be/mRXHNYZ3rjc?si=hka32I0PpLA0eQNV>

MUSIL, Michal M. 140 let od vzniku pražského pěveckého spolku Hlahol. In: *ČTK. České noviny* [online]. 2001 [cit. 2024-04-04]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/13629>

SOLDÁT, Martin. Dialog o transformaci s Bohumírem Touškem. In: *Institut pro péči o intelektuální a kulturní dědictví* [online]. [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: <https://www.ipkid.cz/2011/06/11/dialog-o-transformaci-s-bohumirem-touskem/>

TESAŘ, Milan. Slyšte, lidé!: Profil skupiny Oboroh. In: *Radio Proglas* [online]. c2024 [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: <https://hudba.proglas.cz/noklasik/folk/slyste-lide-profil-skupiny-oboroh/>

TOUŠEK, Bohumír. *Ing. Bohumír Toušek* [online]. [cit. 2024-04-13]. Dostupné z: <https://www.eu.cz/bohumir-tousek/>

VOJTÍŠEK, Zdeněk. Zemřel evangelický farář Luděk Rejchrt. In: *Náboženský infoservis* [online]. [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: <https://info.dingir.cz/2019/02/zemrel-evangelicky-farar-ludek-rejchrt/>

VOJTÍŠEK, Zdeněk. Církev bratrská. In: NEŠPOR, Zdeněk R., ed. *Religionistická encyklopedie* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2020 [cit. 2024-04-05]. ISBN 978-80-7330-370-9. Dostupné z: https://rg-encyklopedie.soc.cas.cz/index.php/Církev_bratrská

25.11.2023: Adventní koncert Effatha. In: *YouTube* [online]. 25. 11. 2023. [cit. 2024-04-08]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/live/oqXCXxexRBU?si=m6DDaZHM-2yhPeN4>

Art Camp Kenya [online]. [2024] [cit. 2024-04-13]. Dostupné z: <https://effathacamp.wixsite.com/kenya/cs>

Adventní setkání 2023. In: *Effatha* [online]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://effatha.cz/adventni-setkani-2023>

Církev bratrská [online]. [cit. 2024-04-13]. Dostupné z: <https://portal.cb.cz/>

Členové Oborohu. In: *OBOROH* [online]. c1988 – 2024 [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: <https://www.oboroh.cz/cs/o-nas/clenove-oborohu>

DaCapo Music Foundation [online]. London, c2024 [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: <https://www.dacapo.co.uk/>

Diskografie. *OBOROH: oficiální stránky kapely* [online]. c1988 – 2024 [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: <https://www.oboroh.cz/cs/diskografie>

Effatha [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://effatha.cz/>

Effatha – pěvecké sdružení. In: *Křesťanský magazín* [TV]. ČT 2, 26. 3. 2011. [cit. 2024-04-07]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/1098528273-krestansky-magazin/311298380060005/cast/152231/>

[Hana Fiserova] In: LinkedIn [online]. 2010 [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: <https://www.linkedin.com/in/hana-fiserova-54309923/>

Historie. *Gee Band Jazz* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20080615124828/http://geeband.sweb.cz/historie.html>

Hudba v církvi - předběžné informace. *Evangelický teologický seminář* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://etspraha.cz/cs/a/13107>

Husovy oslavy. In: *Město Husinec: oficiální stránky města* [online]. Husinec: Město Husinec, c2022 [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.husinec.cz/kalendar-akci/husovy-oslavy/>

Jelínek, Stanislav. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy FF MU, [2005] [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: https://slovník.ceskyhudebnislovník.cz/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=7147

Koncert Slávka Klecandra s pěveckým sborem Effatha. In: *Církev bratrská Brno-Kounicova* [online]. c2021 [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: <https://cb.cz/brno/koncert-slavka-klecandra-s-peveckym-sborem-effatha/>

Najbrt, Tomáš. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy FF MU, [2005] [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: https://slovník.ceskyhudebnislovník.cz/component/mdictionary/?task=record.record_detail&id=1001630

O nás. *Večery chval* [online]. c2020 [cit. 2024-04-08]. Dostupné z: <https://www.vecerychval.cz/strana/o-nas>

O sboru. *Mezissimo* [online]. [cit. 2024-04-08]. Dostupné z: <http://www.mezissimo.com/p/o-sboru.html>

O sboru. *Pěvecký sbor Gaudeamus Brno* [online]. c2015 [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: https://www.gaudeamus-brno.cz/o_sboru

Sborio: věnuj se umění [online]. 2023 [cit. 2024-04-08]. Dostupné z: <https://sborio.cz/>

Skladatelé spolupracující se sborem. In: *Svatohorský chrámový sbor* [online]. [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: <https://pavelsmolik.cz/shs-repertoar-skladatele.html>

Svět chval [online]. c2024 [cit. 2024-04-07]. Dostupné z: svetchval.cz

ŠVÉDSKO 2023. In: *YouTube* [online]. 27. 9. 2023. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLDdn9BPj6lAY-nDG91s4-2BV-ZtwVnywC>

[Tibor Máhrik] In: *LinkedIn* [online]. 2013 [cit. 2024-04-09]. Dostupné z: <https://www.linkedin.com/in/tibor-m%C3%A1hrik-b3501666>

Toušek, Bohumír. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Brno: Centrum hudební lexikografie, Ústav hudební vědy FF MU, [2005] [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: https://slovník.ceskyhudebnislovník.cz/component/mdictionary/?task=record.record_detail&id=1002197

[Tuto sobotu...] In: Facebook [online]. 29. 1. 2024 [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/KurzyzpevuEffatha/posts/834311445165939>

Ústava Církve bratrské [online]. 2019, 7 s. [cit. 2024-04-04]. Dostupné z: https://portal.cb.cz/download/7844/191205_U%CC%81stava_CB_2019.pdf

Zborový dom Cirkvi bratskej v Starej Turej. In: *Register modernej architektúry* [online]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.register-architektury.sk/objekt/167-zborovy-dom-cirkvi-bratskej-v-starej-turej>

Zemřel bratr Bohumír Toušek. In: *CB Praha 1* [online]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://cb.cz/praha1/portal/zemrel-bratr-bohumir-tousek/>